

Dobre praktyki dla jednostek zainteresowania publicznego
dotyczące zasad powołania, składu i funkcjonowania
komitetu audytu, odrębnego komitetu

Czerwiec 2026 roku

Spis treści

I.	Podmioty objęte definicją jednostki zainteresowania publicznego.....	8
II.	Termin powołania komitetu audytu.....	8
III.	Podmioty, które mają obowiązek powołania komitetu audytu oraz szczególne regulacje sektorowe odnoszące się do działalności wybranych JZP.....	8
IV.	Sposób powołania komitetu audytu, odrębnego komitetu.....	10
1.	Wymagania prawne.....	10
2.	Dobre praktyki nadzorcze.....	11
V.	Wymogi dotyczące składu komitetu audytu, odrębnego komitetu oraz kwestia niezależności członków komitetu audytu, odrębnego komitetu.....	11
1.	Wymagania prawne.....	11
2.	Dobre praktyki.....	15
VI.	Wymogi dla członków komitetu audytu dotyczące wiedzy i umiejętności w dziedzinie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych.....	17
1.	Wymagania prawne.....	17
2.	Dobre praktyki.....	17
VII.	Wymogi dotyczące posiadania przez członków komitetu audytu, członków odrębnego komitetu wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa JZP.....	19
1.	Wymagania prawne.....	19
2.	Dobre praktyki.....	19
VIII.	Wymogi dotyczące niezależności oraz posiadania odpowiedniej wiedzy i umiejętności w przypadku powierzenia radzie nadzorczej zadań komitetu audytu.....	19
1.	Wymagania prawne.....	19
2.	Dobre praktyki.....	20
IX.	Zadania komitetu audytu, odrębnego komitetu.....	21
1.	Wymagania prawne.....	21
2.	Monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej.....	23
3.	Monitorowanie przez komitet audytu, odrębny komitet procesu sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej, w tym w zakresie ich sporządzania i znakowania zgodnie z art. 63zc ustawy	

o rachunkowości, oraz procesu identyfikacji przez jednostkę zainteresowania publicznego informacji przedstawianych zgodnie ze standardami sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w rozumieniu art. 63p pkt 2 ustawy o rachunkowości albo ze standardami sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju dla małych i średnich jednostek w rozumieniu art. 63p pkt 3 tej ustawy.....	26
4. Monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem.....	28
5. Monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju.....	31
6. Kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności, gdy na rzecz JZP świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie i atestacja sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju.....	33
7. Informowanie rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego JZP.....	34
X. Realizacja procesu wyboru firmy audytorskiej.....	35
1. Działania realizowane przez komitet audytu JZP.....	35
2. Działania realizowane przez firmę audytorską/biegłego rewidenta	40
XI. Pozostałe kwestie dotyczące funkcjonowania komitetu audytu, odrębnego komitetu.....	42
XII. Przykładowe pytania, na które komitet audytu powinien uzyskać odpowiedź od jzp lub firmy audytorskiej.....	44
1. Pytania kierowane do JZP dotyczące funkcjonowania audytu wewnętrznego.....	44
2. Pytania kierowane do osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego.....	46
3. Pytania dotyczące istniejącego w JZP systemu kontroli wewnętrznej.....	47
4. Pytania dotyczące oceny ryzyka.....	48
5. Pytania kierowane do biegłego rewidenta.....	49
6. Pytania kierowane do dyrektora działu finansów oraz odpowiednio do dyrektora działu zrównoważonego rozwoju JZP.....	51
7. Pozostałe pytania, na które komitet audytu powinien uzyskać odpowiedź.....	51

Wstęp

Dokument prezentuje obowiązujące regulacje prawne i stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) w zakresie zbioru dobrych praktyk dla jednostek zainteresowania publicznego („JZP”), dotyczące zasad powołania, składu oraz funkcjonowania komitetu audytu oraz odrębnego komitetu, o którym mowa w art. 128 ust. 1b ustawy o biegłych rewidentach¹, („odrębny komitet”). Został opracowany w związku z wprowadzeniem przez polskiego ustawodawcę obowiązku powołania komitetu audytu, możliwości powołania odrębnego komitetu przez JZP, które są jednocześnie podmiotami nadzorowanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego („KNF”).

Jednym z tych zadań KNF² jest monitorowanie przestrzegania przepisów dotyczących powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu oraz rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego w przypadku powierzenia im funkcji komitetu audytu, a także monitorowanie przestrzegania przepisów dotyczących powołania, składu i funkcjonowania odrębnego komitetu powołanego przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny, któremu zostały powierzone funkcje komitetu audytu w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej oraz atestacji tych sprawozdawczości. Stosowanie dobrych praktyk w zakresie obowiązków komitetu audytu, jak również odrębnego komitetu w obszarze sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub uproszczonej sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju obejmuje jedynie JZP zobowiązane do stosowania rozdziału 6c ustawy o rachunkowości³.

Zgodnie z regulacją określoną w art. 128 ust. 1 zd. 2 ustawy o biegłych rewidentach komitet audytu jest powoływany przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny, spośród członków tego organu. Jednocześnie ustawodawca w sposób szczególny uregulował kwestie dotyczące towarzystw emerytalnych i towarzystw funduszy inwestycyjnych, gdyż komitety audytu powołane w tych podmiotach wykonują również zadania dla funduszy zarządzanych przez te towarzystwa.

Komitet audytu dostarcza wsparcia radzie nadzorczej (o ile rada nadzorcza nie wykonuje zadań komitetu audytu), w zakresie nadzoru nad procesem sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, monitorowania skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej. Jednak nie zwalnia to rady nadzorczej z nadzoru nad procesem sprawozdawczości finansowej i sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju JZP. Art. 4a ust. 1 ustawy o rachunkowości nakłada wprost na kierownika jednostki oraz członków rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostki obowiązek zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe, skonsolidowane sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności, sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej, sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej, skonsolidowane sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej, sprawozdanie o podatku dochodowym oraz sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju dotycząca grupy kapitałowej jednostki dominującej najwyższego szczebla z państwa spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub dotycząca jednostki samodzielnej z państwa spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego, spełniały wymagania

¹ Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1891 ze zm.)

² Zadania KNF dotyczące wykonywania nadzoru publicznego nad działalnością JZP określone są w art. 89 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach określona.

³ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)

przewidziane w tej ustawie. Ustawa o rachunkowości przewiduje również, że kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego jednostki odpowiadają solidarnie wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem stanowiącym naruszenie obowiązku wynikającego z art. 4a ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Ponadto art. 289 ust. 2 oraz art. 412 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej⁴ stanowią, że sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej podlega zatwierdzeniu przez radę nadzorczą zakładu ubezpieczeń i zakładu reasekuracji i jest ujawniane po tym zatwierdzeniu. W związku z tym również sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń i zakładu reasekuracji podlega również weryfikacji i analizie przeprowadzanej przez komitetu audytu.

Co ważne, art. 77 pkt 2 ustawy o rachunkowości przewiduje odpowiedzialność karną za brak sporządzenia sprawozdania finansowego, skonsolidowanego sprawozdania finansowego, sprawozdania z działalności, sprawozdania z działalności grupy kapitałowej, sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej, skonsolidowanego sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej, a także za sporządzanie sprawozdań finansowych niezgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości oraz zawarcia w nich nierzetelnych danych.

Wobec tego, zadania i rola komitetu audytu, jak również odrębnego komitetu, zostały uregulowane w ustawie o biegłych rewidentach, w tym w szczególności w obszarze kwestii dotyczących m.in. odpowiedzialności za nadzór nad sprawozdawczością.

KNF wykonuje zadania w zakresie nadzoru publicznego, w tym ma prawo do nakładania sankcji zarówno na JZP, jak i członków komitetu audytu, kierownika jednostki oraz radę nadzorczą lub inny organ nadzorujący, jak również na członków odrębnego komitetu, na których spoczywa obowiązek zapewnienia, aby sprawozdania finansowe sporządzane przez jednostkę oraz jej sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju spełniały wymagania określone w obowiązujących przepisach prawa.

Zawarte w dokumencie dobrych praktyk wskazówki nie są katalogiem zamkniętym. Są one zbiorem porządkanych działań opracowanych na podstawie wymogów określonych w ustawie o biegłych rewidentach, Rozporządzeniu 537/2014⁵, doświadczeń UKNF dotyczących realizacji zadań w zakresie nadzoru publicznego nad JZP oraz międzynarodowych standardach praktyki zawodowej audytu wewnętrznego.

Celem dokumentu jest dostarczenie członkom komitetu audytu oraz członkom odrębnego komitetu narzędzi, które powinny przyczynić się do bardziej efektywnego działania tych komitetów, jak również samym JZP. W tym zakresie chodzi zarówno o wskazówki, co do sposobu powołania, składu oraz funkcjonowania komitetu audytu i odrębnego komitetu, jak i nakreślenie obszarów, które zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi, powinny podlegać ich nadzorowi. Kluczowym aktem prawnym, jaki ma zastosowanie do działalności komitetu audytu, jest ustawa o biegłych rewidentach oraz Rozporządzenie 537/2014.

Zastosowanie dobrych praktyk powinno odbywać się zgodnie z zasadą proporcjonalności tj. z uwzględnieniem rozmiaru danej JZP oraz skali i zakresu prowadzonej działalności.

---

⁴ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1526)

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz.U. UE. L 158, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 str. 66).

W każdym przypadku UKNF będzie indywidualnie podchodził do możliwości zastosowania przez JZP zasady proporcjonalności.

Dobre praktyki powinny być stosowane z uwzględnieniem przepisów prawa regulujących działalność podmiotów, na które nałożono ustawowy obowiązek powołania komitetu audytu. Zasady określone w tym dokumencie nie naruszają praw i obowiązków wynikających z przepisów prawa i regulacji ostrożnościowych.

Dokument ten nie stanowi rekomendacji wydawanych przez KNF, np. na podstawie przepisów ustawy o działalności ubezpieczeniowej lub prawa bankowego⁶, w związku z tym nie stosuje się w tym przypadku zasady „zastosuj lub wyjaśnij”.

Na końcu dokumentu znajdują się pytania pomocnicze, które mogą być wykorzystane przez komitet audytu i odrębny komitet, aby mogły prawidłowo realizować ustawowe zadania.

---

⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe,

I. Podmioty objęte definicją jednostki zainteresowania publicznego

Ustawa o biegłych rewidentach w art. 2 pkt 9 określiła definicję JZP, która odwołuje się do pojęcia jednostki interesu publicznego, o którym mowa w Rozporządzeniu 537/2014. Rekomenduje się bieżącą analizę przepisów prawa pod kątem zgodności z aktualną definicją JZP.

W zakresie obowiązującej definicji JZP ustawodawca w odniesieniu do określonej grupy podmiotów posłużył się pojęciem „dużej jednostki” w celu określenia, czy dany rodzaj podmiotu jest objęty definicją JZP. Analogiczne kryteria ustawodawca zastosował w odniesieniu do podmiotów, które na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości są zobowiązane do sporządzenia sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej oraz sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju.

W celu identyfikacji, czy dana jednostka spełnia kryterium dużej jednostki na koniec danego roku obrotowego (określone w art. 2 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach), niezbędna jest weryfikacja, na podstawie danych obejmujących 2 kolejne lata obrotowe (tj. bieżący i poprzedni rok obrotowy), czy nastąpiło przekroczenie co najmniej dwóch z trzech parametrów określonych w art. 3 ust. 1 pkt 1d ustawy o rachunkowości.

II. Termin powołania komitetu audytu

Regulacje wynikające z ustawy o biegłych rewidentach zobowiązują JZP do powołania komitetów audytu.

Dodatkowo ustawodawca wymaga, aby nowo powstająca JZP, na której ciąży obowiązek powołania komitetu audytu, powołała go w momencie rozpoczęcia działalności. W sytuacji, gdy dany podmiot zidentyfikuje, że nastąpiło przekroczenie określonych parametrów, w wyniku których uzyska status JZP, powinien niezwłocznie podjąć działania zmierzające do powołania komitetu audytu.

Wprowadzona od 1 stycznia 2025 roku zmiana ustawy o biegłych rewidentach poszerzyła obowiązki komitetu audytu w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej oraz atestacji tych sprawozdawczości, wskazując jednocześnie, że funkcje te mogą zostać powierzone odrębnemu komitetowi powoływanemu przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny JZP.

III. Podmioty, które mają obowiązek powołania komitetu audytu oraz szczególne regulacje sektorowe odnoszące się do działalności wybranych JZP

Powołanie komitetu audytu jest obowiązkiem wszystkich podmiotów objętych definicją JZP.

Ustawa o biegłych rewidentach przewiduje, że w otwartych funduszach emerytalnych, dobrowolnych funduszach emerytalnych, funduszach inwestycyjnych otwartych, specjalistycznych funduszach inwestycyjnych otwartych oraz publicznych funduszach inwestycyjnych zamkniętych funkcję komitetu audytu pełni komitet audytu powoływany odpowiednio przez: powszechne towarzystwo emerytalne lub towarzystwo funduszy inwestycyjnych (w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi), będące organem danego funduszu. W ocenie UKNF, w JZP będących funduszami inwestycyjnymi – uwzględniając specyfikę

funkcjonowania i organizacji funduszy inwestycyjnych oraz inne uregulowania prawa polskiego a także europejskiego – należy przyjąć podejście⁷, zgodnie z którym członkowie komitetu audytu funduszu inwestycyjnego powoływani są przez radę nadzorczą towarzystwa funduszy inwestycyjnych, które jest organem funduszu inwestycyjnego, spośród jej członków. Podejście to jest spójne ze sposobem powoływania komitetu audytu w odniesieniu do towarzystwa funduszy inwestycyjnych będącego JZP.

Jednocześnie w przypadku funduszu inwestycyjnego zakwalifikowanego przez ustawodawcę jako JZP, komitet audytu powinien być powoływany i funkcjonować na takich samych zasadach niezależnie od tego, czy dane towarzystwo funduszy inwestycyjnych jest uznawane w danych okolicznościach za JZP, czy zostaje poza kręgiem podmiotowym wspomnianym w ustawie o biegłych rewidentach. Innymi słowy, skoro ustawodawca w art. 128 ust. 1 zd. 2 ustawy o biegłych rewidentach stwierdza, że członkowie komitetu audytu są powoływani przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny spośród członków tego organu, to zasada ta powinna znajdować zastosowanie zarówno wtedy, gdy komitet audytu został powołany dlatego, że towarzystwo funduszy inwestycyjnych jest JZP, jak i wówczas, gdy tworzony komitet audytu przeznaczony jest wyłącznie dla funduszu inwestycyjnego, jako JZP.

Brak jest przekonujących argumentów, które nakazywałyby różnicowanie tych dwóch przypadków, w tym uzasadniałyby tworzenie oddzielnych trybów powoływania członków komitetu audytu w zależności od tego, jaką ma on pełnić funkcję. Z treści art. 128 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach wynika jednoznacznie, że funkcję komitetu audytu w przypadku funduszu inwestycyjnego pełni komitet audytu powołany przez towarzystwo funduszy inwestycyjnych. Z uregulowań prawnych nie wynika bowiem, że ustawodawca zakłada dopuszczalność, czy wręcz nakaz, kreowania odmiennych zasad wyłaniania składu personalnego komitetu audytu. Tak więc treść art. 128 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach należy odczytywać w ten sposób, że komitetem audytu przeznaczonym funduszowi inwestycyjnemu jest ten sam komitet audytu, niezależnie od tego czy utworzony w ramach towarzystwa komitet audytu za przedmiot swoich obowiązków ma działanie obu podmiotów (towarzystwo i fundusz), czy też tylko jednego (fundusz). Przemawia za tym również wykładnia celowościowa i funkcjonalna.

Natomiast kwestia niezależności członków komitetu audytu powinna być analizowana na poziomie podmiotu stanowiącego JZP, co w ocenie UKNF wynika z treści art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na specyfikę funkcjonowania i organizacji funduszu inwestycyjnego oraz funduszu emerytalnego, które stanowią wyodrębnioną masę majątkową obdarzoną osobowością prawną, zaś za całość spraw związanych z zarządzaniem i reprezentowaniem funduszu inwestycyjnego oraz funduszu emerytalnego odpowiedzialne jest odpowiednio towarzystwo funduszy inwestycyjnych oraz towarzystwo funduszy emerytalnych. W związku z tym, kierując się podejściem celowościowym, w ocenie UKNF, kryteria niezależności określone w art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach, z uwagi na specyfikę funkcjonowania i działalności funduszy inwestycyjnych oraz funduszy emerytalnych, należałoby rozpatrywać również przez pryzmat niezależności odpowiednio od towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz towarzystwa funduszy emerytalnych, które są organami tych funduszy, uwzględniając kontekst jednostek z nimi powiązanych.

---

⁷ Opierając się na art. 128 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach.

Z treści art. 128 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach wynikają możliwe odstępstwa w zakresie powoływania komitetu audytu, które odnoszą się do jednostek, których jedyna działalność polega na pełnieniu roli emitenta papierów wartościowych opartych na aktywach, o których mowa w art. 1 lit. a rozporządzenia 2019/980⁸. Jednostki te nie mają obowiązku powołania komitetu audytu, ale równocześnie zostały zobowiązane, aby podać do publicznej wiadomości przyczyny, dla których w ich przypadku nie jest właściwe posiadanie komitetu audytu lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, któremu właściwe byłoby powierzenie funkcji komitetu audytu.

W przypadku banków normami określającymi zasady funkcjonowania komitetu audytu są także regulacje wynikające z Rozporządzenia w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w bankach⁹. Ponadto oczekiwania UKNF w kwestii m.in. komitetu audytu zostały uwzględnione w wydanej przez KNF w kwietniu 2017 roku Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach.

Także regulacje zawarte w Rozporządzeniu w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych¹⁰ zawierają normy wpływające na zakres zadań i funkcjonowanie komitetu audytu działającego w towarzystwach funduszy inwestycyjnych. W szczególności prawodawca wskazał, że komórka audytu wewnętrznego działającego w towarzystwie funduszy inwestycyjnych przekazuje radzie nadzorczej oraz komitetowi audytu nie rzadziej niż raz do roku pisemne sprawozdanie dotyczące wykonywania zadań powierzonych komórce audytu wewnętrznego.

IV. Sposób powołania komitetu audytu, odrębnego komitetu

1. Wymagania prawne

Członkowie komitetu audytu, odrębnego komitetu są powoływani przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny spośród członków tego organu (art. 128 ust. 1 oraz art. 128 ust. 1b ustawy o biegłych rewidentach).

Przewodniczący komitetu audytu, odrębnego komitetu jest powoływany przez członków tego komitetu lub radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny JZP (art. 129 ust. 6 oraz art. 129 ust. 8 ustawy o biegłych rewidentach).

W jednostkach zainteresowania publicznego, o których mowa w art. 128 ust. 4 ustawy o biegłych rewidentach, tj.:

- 1) bankach spółdzielczych;
- 2) jednostkach samorządu terytorialnego będących JZP;
- 3) spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych będących JZP;

---

⁸ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/980 z dnia 14 marca 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 w odniesieniu do formatu, treści, weryfikacji i zatwierdzania prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym, i uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 809/2004 (Dz. Urz. UE L 166 z 21.06.2019, str. 26, ze zm.)

⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów i Rozwoju, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach (Dz. U. z 2021 r., poz. 1045).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 2)

- 4) jednostkach zainteresowania publicznego, innych niż wymienione w pkt 1-3 oraz niebędących podmiotami, o których mowa w art. 2 pkt 9 lit. e-h, w przypadku gdy są one małą jednostką w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1b ustawy o rachunkowości,

pełnienie funkcji komitetu audytu, może być wykonywane przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny JZP.

Jeżeli walne zgromadzenie nie podejmie uchwały o powierzeniu radzie nadzorczej zadań komitetu audytu albo nie zostanie zawarte w statucie upoważnienie dla rady nadzorczej do wykonywania zadań komitetu audytu, to rada nadzorcza powinna niezwłocznie wyłonić ze swojego składu komitet audytu.

2. Dobre praktyki nadzorcze

Powierzenie radzie nadzorczej zadań komitetu audytu jest aktem formalnym, który powinien przybrać określoną formę. W związku z tym, na gruncie obowiązujących w tym zakresie regulacji prawnych, możliwe są dwa alternatywne rozwiązania. Jedno z nich opiera się na założeniu, że powierzenie radzie nadzorczej zadań komitetu audytu, następuje w formie uchwały podejmowanej przez walne zgromadzenie. Drugie rozwiązanie to zawarcie w statucie upoważnienia dla rady nadzorczej do podjęcia uchwały o wykonywaniu przez radę nadzorczą zadań komitetu audytu. Rada nadzorcza jest również uprawniona, na gruncie upoważnienia zawartego w statucie, do powołania komitetu audytu i jego członków spośród swoich członków.

V. Wymogi dotyczące składu komitetu audytu, odrębnego komitetu oraz kwestia niezależności członków komitetu audytu, odrębnego komitetu

1. Wymagania prawne

Z treści art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach wynika, że w skład komitetu audytu wchodzi przynajmniej 3 członków. Równocześnie ustawodawca, w art. 129 ust. 6 ustawy o biegłych rewidentach wskazał, że przewodniczący komitetu audytu jest powoływany przez członków komitetu audytu, radę nadzorczą, lub inny organ nadzorczy lub kontrolny JZP. Ponadto z regulacji określonej w art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach wynika, że większość członków komitetu audytu, w tym jej przewodniczący, jest niezależna od danej JZP. Te same wymogi dotyczą odrębnego komitetu odpowiednio do art. 129 ust. 7 ustawy o biegłych rewidentach.

Ustawodawca w treści art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach określił, że członek komitetu audytu, odrębnego komitetu jest niezależny od danej JZP, gdy:

- 1) nie należy, ani w okresie ostatnich 5 lat od dnia powołania nie należał do kadry kierowniczej wyższego szczebla, w tym nie jest ani nie był członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego danej jednostki zainteresowania publicznego lub jednostki z nią powiązanej;
- 2) nie jest ani nie był, w okresie ostatnich 3 lat od dnia powołania, pracownikiem danej jednostki zainteresowania publicznego lub jednostki z nią powiązanej, z wyjątkiem sytuacji gdy członkiem komitetu audytu jest pracownik nienależący do kadry kierowniczej wyższego szczebla, który został wybrany do rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego danej jednostki zainteresowania publicznego jako przedstawiciel pracowników;

- 3) nie sprawuje kontroli w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy o rachunkowości lub nie reprezentuje osób lub podmiotów sprawujących kontrolę nad daną jednostką zainteresowania publicznego;
- 4) nie otrzymuje lub nie otrzymał dodatkowego wynagrodzenia, w znacznej wysokości, od danej jednostki zainteresowania publicznego lub jednostki z nią powiązanej, z wyjątkiem wynagrodzenia, jakie otrzymał jako członek rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, w tym komitetu audytu;
- 5) nie utrzymuje ani w okresie ostatniego roku od dnia powołania nie utrzymywał istotnych stosunków gospodarczych z daną jednostką zainteresowania publicznego lub jednostką z nią powiązaną, bezpośrednio lub będąc właścicielem, współnikiem, akcjonariuszem, członkiem rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, lub osobą należącą do kadry kierowniczej wyższego szczebla, w tym członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego podmiotu utrzymującego takie stosunki;
- 6) nie jest i w okresie ostatnich 2 lat od dnia powołania nie był:
  - a) właścicielem, współnikiem (w tym komplementariuszem) lub akcjonariuszem obecnej lub poprzedniej firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdania finansowego lub atestację sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju danej jednostki zainteresowania publicznego lub jednostki z nią powiązanej lub
  - b) członkiem rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego obecnej lub poprzedniej firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdania finansowego lub atestację sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju danej jednostki zainteresowania publicznego lub
  - c) pracownikiem lub osobą należącą do kadry kierowniczej wyższego szczebla, w tym członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego obecnej lub poprzedniej firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdania finansowego lub atestację sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju danej jednostki zainteresowania publicznego lub jednostki z nią powiązanej lub
  - d) inną osobą fizyczną, z której usług korzystała lub którą nadzorowała obecna lub poprzednia firma audytorska lub biegły rewident działający w jej imieniu;
- 7) nie jest członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego jednostki, w której członkiem rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego jest członek zarządu lub innego organu zarządzającego danej jednostki zainteresowania publicznego;
- 8) nie jest członkiem rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego danej jednostki zainteresowania publicznego dłużej niż 12 lat;
- 9) nie jest małżonkiem, osobą pozostającą we wspólnym pożyciu, krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej do czwartego stopnia - członka zarządu lub innego organu zarządzającego danej jednostki zainteresowania publicznego lub osoby, o której mowa w pkt 1-8;

- 10) nie pozostaje w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli z członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego danej jednostki zainteresowania publicznego lub osobą, o której mowa w pkt 1-8.

Ponadto w przypadku podmiotów wymienionych w art. 128 ust. 4 ustawy o biegłych rewidentach pełnienie funkcji komitetu audytu w celu wykonywania obowiązków komitetu audytu określonych m.in. w ustawie o biegłych rewidentach może zostać powierzone radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu JZP. Jednocześnie z treści art. 128 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach wynika, że do tych podmiotów oraz podmiotów wskazanych w art. 128 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach wymogi określone w art. 129 ust. 1, 3 i 5 (tj. dotyczące posiadania wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, kryteriów niezależności oraz posiadania wiedzy i umiejętności z danej branży, w której działa JZP) stosuje się odpowiednio. Wymogi te, z wyłączeniem posiadania wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, mają także zastosowanie do odrębnego komitetu.

Stosowanie odpowiednio przepisu art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach oznacza, że w odniesieniu do członka komitetu audytu banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych spełniających definicję dużej jednostki, okresy karencji dotyczące badania warunków niezależności, określone w art. 129 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o biegłych rewidentach wynoszą 1 rok (dla pozostałych podmiotów objętych definicją JZP odpowiednio 5 lat i 3 lata). W przypadku sektora bankowości spółdzielczej, celem proporcjonalnego zastosowania wymogu, określonego w art. 129 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach, tj. dotyczących posiadania wiedzy i umiejętności z danej branży, w której działa JZP, należy brać pod uwagę charakter więzi spółdzielczej oraz skalę i rodzaj prowadzonej działalności, tak aby kryterium to mogło w praktyce mieć zastosowanie w przypadku członków rad nadzorczych banków spółdzielczych.

Należy zauważyć, że w przypadku, gdy zadania komitetu audytu zostały powierzone radzie nadzorczej, członkowie rady nadzorczej powinni – analogicznie jak członkowie komitetu audytu – spełniać odpowiednie wymogi ustawowe, jak zostało wskazane w art. 128 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach.

W odniesieniu do treści ustawy o biegłych rewidentach, w zakresie spełniania przez członków komitetu audytu wymogów niezależności, 27 września 2017 roku, UKNF na stronie internetowej KNF opublikował [stanowisko w sprawie spełniania kryterium niezależności członka komitetu audytu jednostki zainteresowania publicznego](#).

Stanowisko to zawiera obiektywne i wciąż aktualne zasady niezależności, które powinny objąć także członków odrębnego komitetu. Wyjaśnia, że niezależność członka komitetu audytu jest oceniana w kontekście jego relacji w ramach grupy kapitałowej i jednostek powiązanych, zdefiniowanych w przepisach ustawy o rachunkowości. Zgodnie z art. 3 pkt 43 ustawy o rachunkowości, przez jednostkę powiązaną rozumie się dwie lub więcej jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej. W myśl art. 3 pkt 44 ustawy o rachunkowości, gdy mowa jest o grupie kapitałowej, rozumie się przez to jednostkę dominującą wraz z jednostkami zależnymi.

Przywołany art. 129 ust. 3 pkt 1-4 ustawy o biegłych rewidentach wskazuje na bezwarunkowe kryteria niezależności członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu w relacji z JZP oraz podmiotami powiązаныmi. Z przepisu art. 129 ust. 3 pkt 4 ustawy o biegłych rewidentach wynika, że dopuszczalny jest równoczesny udział członka komitetu audytu, członka odrębnego

komitetu jako członka rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, w tym w komitetach audytu innych JZP lub komitetach audytu powołanych w podmiotach powiązanych z JZP.

Niemniej w myśl wymienionego przepisu, członek komitetu audytu, odrębnego komitetu traci przymiot niezależności, jeżeli otrzymuje lub otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie, w znacznej wysokości, od danej JZP lub jednostki z nią powiązanej, z wyjątkiem wynagrodzenia, jakie otrzymał jako członek rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, w tym komitetu audytu, odrębnego komitetu. Istotne znaczenie z punktu widzenia niezależności członka komitetu audytu, odrębnego komitetu w ramach grupy kapitałowej ma art. 129 ust. 3 pkt 5 ustawy o biegłych rewidentach. Reguluje on kryteria niezależności członka komitetu audytu, odrębnego komitetu w relacji z JZP bezpośrednio lub poprzez podmioty zewnętrzne, w zakresie których kluczowe są istotne stosunki gospodarcze.

Art. 129 ust. 3 pkt 5 ustawy o biegłych rewidentach wskazuje, że:

- 1) kryterium przesądzającym o braku niezależności członka komitetu audytu, odrębnego komitetu jest utrzymywanie przez niego istotnych stosunków gospodarczych z jednostką zainteresowania publicznego lub podmiotem powiązaniem z tą jednostką;
- 2) utrzymywanie istotnych stosunków gospodarczych może mieć miejsce:
  - a) bezpośrednio przez członka komitetu audytu, odrębnego komitetu, w relacji z jednostką zainteresowania publicznego lub bezpośrednio przez członka komitetu audytu, odrębnego komitetu, z jednostką powiązaną z JZP (np. gdyby świadczył on usługi doradcze na rzecz jednostki zainteresowania publicznego lub podmiotu powiązanego z tą jednostką) lub
  - b) pośrednio, co dotyczy przypadku, w którym z jednostką zainteresowania publicznego lub z podmiotem powiązaniem z tą jednostką istotne stosunki gospodarcze utrzymuje jednostka organizacyjna, w której członek komitetu audytu, odrębnego komitetu jest:
    - i. właścicielem,
    - ii. wspólnikiem,
    - iii. akcjonariuszem,
    - iv. członkiem rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego lub osobą należącą do kadry kierowniczej wyższego szczebla, w tym członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego podmiotu utrzymującego takie stosunki.

W związku z interpretacją przeprowadzoną przez UKNF została zastosowana w tym zakresie wykładnia celowościowa, w granicach której uwzględniono przede wszystkim: istotę niezależności członka komitetu audytu, pojęcie istotnych stosunków gospodarczych oraz istotę grupy kapitałowej.

Ponadto w kwestii oceny spełnienia warunku, o którym mowa w art. 129 ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach, w oparciu o wynik konsultacji przeprowadzonych z Ministerstwem Finansów i uzyskaną interpretację, zwracamy uwagę, że członek rady nadzorczej JZP, który pełnił tę funkcję 12 lat i więcej nie może zostać uznany za ustawowo niezależnego członka komitetu audytu w sytuacji, gdy po 12-letnim okresie nastąpiła przerwa w pełnieniu tej funkcji, a następnie ponowne powołanie tej osoby w skład rady nadzorczej, niezależnie od tego, jak długa była przerwa. Do ustalenia dwunastoletniego okresu należy zliczać wszystkie okresy pełnienia przez daną osobę w danej JZP funkcji członka rady nadzorczej lub członka innego organu nadzorczego lub kontrolnego tej JZP.

Przepis art. 129 ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach (ani inny przepis tej ustawy) nie przewiduje również pomijania okresów pełnienia wspomnianych funkcji w danej JZP przypadających przed wejściem w życie ustawy tj. przed 21 czerwca 2017 roku. Zatem, w świetle wykładni językowej art. 129 ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach członek komitetu audytu/kandydat na członka komitetu audytu przestaje być niezależny od danej JZP z upływem 12 lat jego powiązania z tą jednostką w charakterze członka jej rady nadzorczej albo innego organu nadzorczego lub kontrolnego, wliczając w to wszystkie okresy pełnienia tych funkcji w danej JZP, niezależnie od przerw w ich pełnieniu, w tym okresy, które przypadły przed wejściem w życie ustawy, także gdy ten 12-letni okres upłynął w całości już przed wejściem w życie art. 129 ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach.

Ustawa nie przewiduje w tym przypadku okresu, po którym następuje „zatarcie” relacji między członkiem komitetu a daną jednostką, i po upływie którego ponowne członkostwo w radzie nadzorczej oznaczałoby uzyskanie statusu ustawowej niezależności od nowa.

Maksymalny limit czasowy 12 lat ma na celu wyeliminowanie zagrożenia utraty niezależności osądu obejmującego kwestie związane z potencjalnym lub już występującym konfliktem interesów w wyniku np. powstania nieformalnych więzi pomiędzy organem nadzorującym a organami zarządzającymi w JZP.

2. Dobre praktyki

W opinii UKNF istota niezależności członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu sprowadza się do tego, aby nie miał on istotnego interesu majątkowego poza wynagrodzeniem z tytułu pełnionej funkcji członka rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, w tym komitetu audytu, odrębnego komitetu podmiotu, który kontroluje.

W odniesieniu do kwestii niezależności, ustawodawca posłużył się niedookreślonym pojęciem „istotnych stosunków gospodarczych”, a ustawa o biegłych rewidentach nie zawiera definicji legalnej tego pojęcia. Dlatego pojęcie to zostało zinterpretowane przy użyciu kontekstu literalnego oraz znaczenia praktycznego. Pomocne w tym zakresie było odwoływanie się do zaleceń Komisji Europejskiej z 2005 roku dotyczących roli dyrektorów niewykonawczych lub będących członkami rad nadzorczych spółek giełdowych, do których nawiązuje dyrektywa 2014/56/UE¹¹. Zgodnie z załącznikiem nr II pkt 1 lit. e wspomnianych zaleceń: „(...) stosunki handlowe obejmują sytuację bycia znaczącym dostawcą towarów lub usług (w tym usług finansowych, prawnych, doradczych lub konsultingowych), znaczącym klientem i organizacją, która otrzymuje znacznej wysokości wkłady od spółki lub jej grupy”.

Z istoty grupy kapitałowej wynika konieczność traktowania jej jako jednego organizmu gospodarczego, który tworzą odrębne prawnie spółki organizacyjnie podporządkowane spółce-matce. Dostrzec warto, że wybór prowadzenia działalności właśnie w formie grupy kapitałowej, a nie pojedynczego podmiotu, zależy od ich ekonomicznego właściciela (tj. dominującego lub jedyne go akcjonariusza) i z reguły jest podyktowany chęcią ograniczenia ryzyka prowadzonej działalności albo wymogami regulacyjnymi. Należy zwrócić uwagę, że traktowanie grupy kapitałowej jako „jednego organizmu gospodarczego” jest szczególnie widoczne na gruncie przepisów ustawy o rachunkowości oraz ustawy o biegłych rewidentach, które na potrzeby badania skonsolidowanych sprawozdań finansowych traktują grupy

---

¹¹ Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/56/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r., zmieniająca dyrektywę 2006/43/WE w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych (Dz. U. UE L 158/196)

kapitałowe jako całość. Jednak z uwagi na mnogość stanów faktycznych i sposobów organizacji grup kapitałowych, każdy przypadek należy analizować indywidualnie.

Jak już zostało wskazane, ustawa o biegłych rewidentach nie definiuje pojęcia „istotnych stosunków gospodarczych”. Jednocześnie ten akt prawny nie przesądza, czy w przypadku, w którym dany członek komitetu audytu, członek odrębnego komitetu pełni także funkcje nadzorcze w podmiocie powiązonym z JZP, istotne stosunki gospodarcze między JZP a podmiotami z nią powiązanymi stanowią przeszkodę dla spełniania kryterium niezależności wobec tej jednostki.

W świetle zaprezentowanej definicji pojęcia „istotnych stosunków gospodarczych”, wynikającej z zaleceń Komisji Europejskiej oraz istoty niezależności członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu, jak i istoty grupy kapitałowej, należy stwierdzić, że art. 129 ust. 3 pkt 5 ustawy o biegłych rewidentach nie dotyczy relacji „wewnątrz” grupy kapitałowej (np. zasiadania członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu w kilku spółkach z grupy, które w naturalny sposób są powiązane gospodarczo), ale relacji „zewnętrznych” (czy nawet szerzej grupy kapitałowej JZP) między JZP a członkiem komitetu audytu, członkiem odrębnego komitetu. Chodzi zatem o to, aby osoba, która czerpie istotne korzyści ze współpracy z JZP (względnie podmiotami z nią powiązanymi), nie wchodziła w naturalny konflikt interesów kontrolując „samą siebie”.

W opinii UKNF, celowościowa wykładnia art. 129 ust. 3 pkt 5 ustawy o biegłych rewidentach, przy uwzględnieniu tej argumentacji, prowadzi do wniosku, że kryterium przesadzającym o niezależności członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu od danej JZP jest nieutrzymywanie przez niego istotnych stosunków gospodarczych z jednostką zainteresowania publicznego, bezpośrednio lub poprzez podmioty zewnętrzne. Zasadne jest przyjęcie poglądu, zgodnie z którym w świetle art. 129 ust. 3 pkt 5 ustawy o biegłych rewidentach dopuszczalne jest pełnienie przez członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu danej JZP funkcji także w radach nadzorczych (ewentualnie w innych komitetach audytu) podmiotów powiązanych z daną JZP.

Kandydat na członka lub członek rady nadzorczej składa oświadczenie o spełnianiu kryteriów niezależności wynikających z przepisów prawa i odpowiednio Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW. Oświadczenie to powinno podlegać weryfikacji przez JZP, w tym z uwzględnieniem innych okoliczności skutkujących brakiem niezależności kandydata (członka). W ocenie UKNF, istotność stosunków gospodarczych oraz dodatkowego wynagrodzenia należy rozpatrywać nie tylko w kontekście wysokości otrzymywanych kwot, chociaż również ona ma znaczenie. Jest to dana rozpatrywana w pierwszej kolejności, gdyż jest najbardziej obiektywna i najłatwiejsza do ustalenia. Przykładowo można wziąć pod uwagę wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Przy czym, zdaniem UKNF, wysokość otrzymywanego wynagrodzenia w kontekście istotności należy analizować zarówno obiektywnie tj. poprzez wysokość kwoty, jak i relatywnie tj. w kontekście znaczenia otrzymywanej kwoty dla danego członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu. Ponadto w ocenie istotności stosunków gospodarczych oraz dodatkowego wynagrodzenia znaczenie ma również charakter świadczonych usług, tj. czy ich świadczenie przez niezależnego członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu nie prowadzi do konfliktu interesów np. przez kontrolowanie własnej pracy, gdy jego usługi mają charakter doradztwa, w tym dotyczącego obszarów rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, czy podatków. Należy również zwrócić uwagę na długotrwałość współpracy z niezależnym członkiem komitetu audytu, członkiem odrębnego

komitetu, która może prowadzić do zbytniego „zżycia się” z kontrolowaną JZP i jej zarządem, co z kolei może doprowadzić do utraty obiektywizmu i osłabienia czujności kontrolującego. W opinii UKNF, za istotne dla członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu można uznać również takie stosunki gospodarcze i otrzymywane wynagrodzenie, które nie jest relatywnie wysokie kwotowo, jednak ich utrzymywanie jest ważne dla tej osoby z powodów prestiżowych, np. daje jej większe możliwości zdobycia innych klientów, kontaktów lub otrzymanie lepszej pracy.

W opinii UKNF, członkowie komitetu audytu, członkowie odrębnego komitetu powinni co najmniej raz w roku składać deklaracje w kwestii niezależności (deklaracja niezależności może być złożona przez członka komitetu audytu w ramach procesu oceny odpowiedności w odpowiednim formularzu oceny odpowiedności). JZP powinny wymagać od członków komitetu audytu, członków odrębnego komitetu niezwłocznego przekazania informacji o zmianie statusu w zakresie niezależności (zarówno w przypadku jej utraty, jak i uzyskania) oraz o nowych okolicznościach mogących mieć wpływ na jej ocenę.

VI. Wymogi dla członków komitetu audytu dotyczące wiedzy i umiejętności w dziedzinie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych

1. Wymagania prawne

Zgodnie z wymogami określonymi w art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach przynajmniej jeden członek komitetu audytu posiada wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych.

2. Dobre praktyki

Ustawa o biegłych rewidentach nie zdefiniowała standaryzacji wymogów w zakresie pożądanych kompetencji członków komitetu audytu, pozostawiając decyzję właściwym organom powołującym osoby do realizacji zadań komitetu audytu, tym samym przerzucając na nich odpowiedzialność za wybór osób posiadających wiedzę oraz umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych odpowiadających profilowi danego podmiotu. Wiedza i umiejętności powinny być aktualne i adekwatne do danej JZP. Efektywne wykonywanie funkcji komitetu audytu, odrębnego audytu w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju wymaga wiedzy i umiejętności w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju. Weryfikacja spełnienia przez poszczególnych członków komitetu audytu wymogów w zakresie posiadania wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych przeprowadzana jest na podstawie odpowiednio udokumentowanego wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego.

Wymóg posiadania przez członka komitetu audytu wiedzy w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych oceniany jest przez UKNF w odniesieniu do posiadania ogółu wiadomości nabytych przez członka komitetu audytu m.in. w związku z posiadaniem wykształceniem, związanym bezpośrednio z rachunkowością lub badaniem sprawozdań finansowych, potwierdzonym dyplomem uczelni wyższej, uzyskanymi uprawnieniami lub otrzymanymi certyfikatami lub dyplomami, świadectwami oraz zaświadczeniami.

Natomiast umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych w odniesieniu do członka komitetu audytu oceniane są przez UKNF w kontekście dotychczasowego doświadczenia zawodowego w zakresie rachunkowości lub badania

sprawozdań finansowych, w szczególności nabytego w związku z pracą np. w działach księgowych, finansowo-księgowych, controllingowych, aktuariatu lub w firmie audytorskiej.

Ustawa o biegłych rewidentach wymaga (art. 129 ust. 1 zd. 2), aby przynajmniej jeden członek komitetu audytu posiadał wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych. Zaleca się jednak, aby w miarę możliwości komitet, jako całość, spełniał kryteria dotyczące doświadczenia i wiedzy z zakresu rachunkowości, zarządzania finansami, zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej. Jednocześnie zaleca się, by w miarę możliwości każdy z członków posiadał wiedzę i doświadczenie pozwalające na samodzielną, poprawną interpretację i ocenę sprawozdań finansowych.

Zaleca się, aby przewodniczący komitetu audytu posiadał umiejętności organizacyjne i komunikacyjne, ponieważ odpowiada za efektywny przebieg posiedzeń, spotkań, a także za formułowanie zaleceń.

Przy ocenie wiedzy, umiejętności i doświadczenia brane są pod uwagę zarówno kompetencje teoretyczne, nabyte dzięki wykształceniu i szkoleniom, jak i kompetencje praktyczne zdobyte w trakcie dotychczasowej kariery zawodowej.

W opinii UKNF wskazane byłoby, aby regulacje wewnętrzne JZP, takie jak statut, regulamin rady nadzorczej lub regulamin komitetu audytu szczegółowo określały kryteria, jakie są uwzględniane przy weryfikacji, czy członek komitetu audytu spełnia wymogi dotyczące wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, przy czym należy wziąć pod uwagę, że kryteria te nie mogą być sprzeczne z wymogami ustawowymi oraz uwzględniać zasadę proporcjonalności.

Przykładowo można uznać, że członek komitetu audytu posiada wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych w szczególności jeżeli:

- 1) posiada uprawnienia biegłego rewidenta, certyfikat ACCA (*Association of Chartered Certified Accountants*), Certyfikat CIMA (*Chartered Institute of Management Accountants*) lub inne specjalistyczne krajowe lub międzynarodowe uprawnienia/certyfikaty potwierdzające wiedzę z zakresu rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych lub
- 2) posiada wystarczające, co najmniej dwuletnie, doświadczenie zawodowe w pracy na stanowisku związanym bezpośrednio z rachunkowością finansową, rachunkowością zarządczą lub badaniem sprawozdań finansowych¹².

W pozostałych przypadkach wiedza i umiejętności kandydata na członka komitetu audytu mogą być potwierdzone poprzez:

- 1) posiadane wykształcenie związane bezpośrednio z rachunkowością lub badaniem sprawozdań finansowych, potwierdzone dyplomem uczelni wyższej lub ukończonymi specjalistycznymi kursami, szkoleniami z zakresu rachunkowości lub badań sprawozdań finansowych, potwierdzonych dyplomami lub innym dokumentami oraz
- 2) posiadane umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, zdobyte w ramach doświadczenia zawodowego.

Wybierając członków rady nadzorczej, którzy mają zostać powołani do komitetu audytu jako członkowie posiadający wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania

---

¹² W ocenie UKNF dotychczasowe doświadczenie powinno odpowiadać skali działalności JZP oraz specyfice stosowanych przez nią zasadach rachunkowości. Przykładowo może to być udokumentowane historią zatrudnienia w spółce dopuszczanej do obrotu na rynku regulowanym, w spółce spełniającej kryteria dużej jednostki lub w instytucji finansowej w rozumieniu ustawy z dnia 15.09.2000 r. Kodeks spółek handlowych.

sprawozdań finansowych, JZP powinny brać pod uwagę zadania tego komitetu wynikające z ustawy o biegłych rewidentach, w szczególności związane z monitorowaniem:

- 1) procesu sprawozdawczości finansowej;
- 2) skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej;
- 3) wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania badania przez firmę audytorską.

VII. Wymogi dotyczące posiadania przez członków komitetu audytu, członków odrębnego komitetu wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa JZP

1. Wymagania prawne

Ustawa o biegłych rewidentach określiła (art. 129 ust. 5) również wymóg, aby członkowie komitetu audytu, członkowie odrębnego komitetu posiadali wiedzę i umiejętności z zakresu branży, w której działa JZP. Ustawodawca określił, że warunek ten jest spełniony, jeśli przynajmniej jeden członek komitetu audytu, członek odrębnego komitetu posiada wiedzę i umiejętności z zakresu tej branży lub poszczególni członkowie w określonych zakresach posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu tej branży.

2. Dobre praktyki

W opinii UKNF wskazane byłoby, aby regulacje wewnętrzne, takie jak np. statut, regulamin rady nadzorczej lub regulamin komitetu audytu, odrębnego komitetu, szczegółowo określały kryteria, jakie są uwzględniane przy weryfikacji, czy członek komitetu audytu, członek odrębnego komitetu spełnia wymogi dotyczące wiedzy i umiejętności w zakresie branży w jakiej działa JZP.

Zdaniem UKNF, znajomość branży powinna być potwierdzona i udokumentowana poprzez przebieg dotychczasowej kariery zawodowej członka komitetu audytu, członka odrębnego komitetu, lub poprzez posiadane wykształcenie, co jednoznacznie określi, czy dana osoba posiada umiejętności i niezbędną wiedzę na temat specyfiki danej branży, w której działa dana JZP.

VIII. Wymogi dotyczące niezależności oraz posiadania odpowiedniej wiedzy i umiejętności w przypadku powierzenia radzie nadzorczej zadań komitetu audytu

1. Wymagania prawne

Przepisy ustawy o biegłych rewidentach, w brzmieniu nadanym 11 maja 2017 roku, rozstrzygają kwestie stosowania wymogu niezależności, konieczności posiadania wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych oraz wiedzy i umiejętności z zakresu danej branży, w której działa dana JZP, w przypadku gdy pełnienie funkcji komitetu audytu zostało powierzone radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorcemu lub kontrolnemu JZP, a także w sytuacji, gdy powszechne towarzystwo emerytalne oraz towarzystwo funduszy inwestycyjnych realizuje zadania komitetu audytu dla zarządzanych przez nie funduszy. Z treści art. 128 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach wynika, że wymogi określone w art. 129 ust. 1, 3 i 5 ustawy o biegłych rewidentach (tj. dotyczące posiadania wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania

sprawozdań finansowych, niezależności oraz posiadania wiedzy i umiejętności z danej branży, w której działa JZP) stosuje się odpowiednio, przy czym, w przypadku członków rad nadzorczych lub innych organów nadzorczych lub kontrolnych realizujących zadania komitetu audytu w ramach rady nadzorczej w bankach spółdzielczych oraz spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych wymogi dotyczące niezależności, odnoszące się do okresu zatrudnienia w JZP (art. 129 ust. 3 pkt 1) lub zasiadania na stanowiskach kierowniczych lub nadzorczych w JZP (art. 129 ust. 3 pkt 2), zostały skrócone do roku.

2. Dobre praktyki

Spełnianie przez członków komitetu audytu wymogów określonych w ustawie o biegłych rewidentach jest m.in. elementem oceny przeprowadzanej przez UKNF w ramach tzw. „czynności zza biurka”, w tym w trakcie przeprowadzanego co roku procesu BION (badania i oceny nadzorczej) JZP, co dotyczy jednostek, które są objęte tzw. nadzorem ostrożnościowym realizowanym przez KNF, a także w trakcie realizacji czynności nadzorczych prowadzonych w JZP.

Ponadto UKNF w odniesieniu do wybranych JZP pozyskuje informacje na temat członków komitetu audytu w związku z prowadzonymi postępowaniami o zatwierdzenie członków rady nadzorczej, a także w związku z powiadomieniami dotyczącymi zmian w składach osobowych organów nadzorczych i kontrolnych (np. TFI, PTE), które są składane przez JZP do UKNF. Jednocześnie UKNF został wyposażony w narzędzie nadzorcze, jakim jest możliwość przeprowadzania czynności kontrolnych w siedzibie JZP, a także możliwość żądania udzielenia informacji, wyjaśnień i przekazania dokumentów lub sporządzania ich kopii, w tym objętych obowiązkiem zachowania tajemnicy w celu monitorowania przestrzegania przepisów dotyczących powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu albo rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego w przypadku powierzenia im funkcji komitetu audytu.

W Rozporządzeniu w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w bankach, zostały określone uprawnienia i zadania dla komitetów audytu w bankach. Zgodnie z § 33 ust. 5 pkt. 2 tego rozporządzenia zarząd banku odpowiada za opracowanie polityki zgodności i zapewnienie jej przestrzegania oraz składa radzie nadzorczej lub komitetowi audytu, jeżeli został powołany, raporty w sprawie zarządzania w banku ryzykiem braku zgodności. W oparciu zaś o informacje uzyskane m.in. od komitetu audytu, rada nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w banku (§ 35 ust. 2). Z kolei na podstawie § 38 pkt 8 wspomnianego rozporządzenia komitet audytu w bankach posiada uprawnienia do otrzymywania od komórki do spraw zgodności okresowych raportów w zakresie ryzyka braku zgodności. Komitet audytu, zgodnie z § 39 ust. 7 tego rozporządzenia, otrzymuje również okresowe raporty, w szczególności w zakresie realizacji planów audytu, wyników przeprowadzonych badań audytowych oraz statusu realizacji zaleceń wydanych po przeprowadzonych badaniach audytowych. Rozporządzenie w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych zawiera normy wpływające na zakres zadań i funkcjonowanie komitetu audytu lub rady nadzorczej działających w towarzystwach funduszy inwestycyjnych. Na podstawie § 3 ust. 4 tego rozporządzenia zarząd albo rada nadzorcza towarzystwa uchwała regulamin systemu nadzoru zgodności działalności z prawem. Natomiast komórka nadzoru zgodności działalności z prawem kierowana przez inspektora nadzoru w towarzystwie odpowiednio dokumentuje wyniki przeprowadzonych kontroli oraz przedstawia je właściwym organom towarzystwa. Ponadto inspektor nadzoru, nie rzadziej niż raz do roku, sporządza sprawozdanie

z funkcjonowania systemu nadzoru zgodności działalności z prawem i przekazuje je zarządowi oraz radzie nadzorczej towarzystwa. Sprawozdanie zawiera w szczególności zestawienie wyników kontroli działalności towarzystwa oraz osób zatrudnionych w towarzystwie według kryterium zgodności z przepisami prawa oraz procedurami i regulaminami wewnętrznymi, obowiązującymi w towarzystwie funduszy inwestycyjnych, a także ocenę adekwatności działającego systemu nadzoru zgodności działalności z prawem oraz działań podejmowanych w celu wykonywania przez to towarzystwo i zarządzane przez nie fundusze inwestycyjne obowiązków wynikających z przepisów prawa.

Równocześnie inspektor nadzoru w towarzystwie funduszy inwestycyjnych odbiera od firmy audytorskiej, przeprowadzającej badanie lub przegląd sprawozdań finansowych funduszy zarządzanych przez to towarzystwo, oświadczenie potwierdzające niezależność jej i biegłych rewidentów przeprowadzających badanie lub przegląd, informacje dotyczące innych usług świadczonych przez firmę audytorską na rzecz funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez to towarzystwo, czy informacje o zagrożeniach niezależności firmy audytorskiej oraz czynnościach zastosowanych w celu ograniczenia tych zagrożeń.

Przepisy rozporządzenia regulują także kwestie przekazywania radzie nadzorczej oraz komitetowi audytu, nie rzadziej niż raz do roku, pisemnych sprawozdań dotyczących wykonywania zadań powierzonych komórce audytu wewnętrznego, w tym dotyczących weryfikacji systemów oraz procedur i regulaminów wewnętrznych obowiązujących w towarzystwie funduszy inwestycyjnych, według kryterium prawidłowości i skuteczności wypełniania przez nie obowiązków wynikających z przepisów oraz o podjętych działaniach mających na celu eliminację nieprawidłowości.

Natomiast z [Komunikatu UKNF z 20 sierpnia 2018 roku](#) w sprawie roli i znaczenia realizacji przez zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji funkcji zgodności z przepisami oraz odpowiednio [Stanowiska UKNF w sprawie dobrych praktyk](#) dotyczących funkcji compliance w zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji wynika, że komitet audytu w zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji powinien również nadzorować funkcję zgodności z przepisami.

IX. Zadania komitetu audytu, odrębnego komitetu

1. Wymagania prawne

Do zadań komitetu audytu, jak również odpowiednio odrębnego komitetu, należy w szczególności (art. 130 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach):

1) monitorowanie:

a) procesu:

- i. sprawozdawczości finansowej,
- ii. sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej, w tym w zakresie ich sporządzania i znakowania zgodnie z art. 63zc ustawy o rachunkowości, oraz procesu identyfikacji przez jednostkę zainteresowania publicznego informacji przedstawianych zgodnie ze standardami sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w rozumieniu art. 63p pkt 2 ustawy o rachunkowości albo ze standardami sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju dla małych i średnich jednostek w rozumieniu art. 63p pkt 3 tej ustawy,

- b) skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w szczególności w zakresie:
- i. sprawozdawczości finansowej,
  - ii. sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej, w tym w zakresie jej sporządzania i znakowania zgodnie z art. 63zc ustawy o rachunkowości,
- c) wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego („PANA”) wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej;
- 2) kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz jednostki zainteresowania publicznego są świadczone przez firmę audytorską inne usługi niż badanie i atestacja sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju;
  - 3) informowanie rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego jednostki zainteresowania publicznego o wynikach badania lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju oraz wyjaśnianie, w jaki sposób to badanie lub ta atestacja przyczyniły się do rzetelności sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej w jednostce zainteresowania publicznego, a także jaka była rola komitetu audytu odpowiednio w procesie badania lub atestacji;
  - 4) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w jednostce zainteresowania publicznego;
  - 5) opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdań finansowych oraz polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju – w przypadku jednostki zainteresowania publicznego zobowiązanej do sporządzania sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej;
  - 6) opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie sprawozdań finansowych lub atestację sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci, do której należy firma audytorska dozwolonych usług niebędących badaniem lub atestacją sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju;
  - 7) określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez jednostkę zainteresowania publicznego;
  - 8) przedstawianie radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorcemu lub kontrolnemu, lub organowi, o którym mowa w art. 66 ust. 4 ustawy o rachunkowości, rekomendacji, o której mowa w art. 16 ust. 2 Rozporządzenia 537/2014, zgodnie z politykami, o których mowa w pkt 5 i 6;
  - 9) przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej w jednostce zainteresowania publicznego.

W przypadku powołania odrębnego komitetu – zgodnie z art. 128 ust. 1b ustawy o biegłych rewidentach – wykonuje on zadania określone w art. 130 tej ustawy w zakresie

sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej oraz atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju. W tym przypadku komitet audytu nie wykonuje zadań powierzonych odrębnemu komitetowi

Tak jak to zostało wskazane wcześniej, w odniesieniu do działalności wybranych JZP, zadania, jakie realizuje komitet audytu zostały zwiększone na podstawie szczególnych regulacji wynikających z aktów wykonawczych wydanych na podstawie przepisów sektorowych regulujących działalność poszczególnych JZP, np. Rozporządzeniu w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w bankach, Rozporządzeniu w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych.

2. Monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej

W ramach wypełniania zadania monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej, w ocenie UKNF, komitet audytu w ramach dobrych praktyk związanych z prawidłową realizacją przysługujących mu uprawnień, powinien podejmować działania w zakresie:

- 1) monitorowania rzetelności informacji finansowych, poprzez dokonywanie przeglądu zmian zasad (polityki) rachunkowości, zgodności stosowanych zasad z obowiązującymi przepisami, kryteriów konsolidacji sprawozdań finansowych JZP w grupie kapitałowej oraz wydawanie opinii dla Rady Nadzorczej w przypadku zamierzonych zmian istotnych zasad rachunkowości i zasad prezentacji okresowych sprawozdań finansowych przyjętych przez JZP i jej grupę kapitałową (w tym kryteria konsolidacji sprawozdań finansowych w grupie);
- 2) monitorowania istotnych zmian w zakresie sprawozdawczości finansowej, w tym w szczególności zmian, które mogą wpłynąć na zdolność JZP do terminowego wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych, np. w przypadku banków, z obowiązków wynikających z uchwały zarządu NBP dot. obowiązków sprawozdawczych sektora bankowego wobec banku centralnego;
- 3) monitorowania wpływu istotnych zmian dot. sprawozdawczości na systemy informatyczne wykorzystywane przez JZP, w tym omawiania z zarządem istotnych zmian w systemach informatycznych wykorzystywanych do celów rachunkowości i sprawozdawczości tj. takich zmian, które mogą mieć wpływ na realizację zadań z zakresu rachunkowości czy sprawozdawczości, w szczególności na terminowość, dokładność lub płynność realizowanych procesów;
- 4) monitorowania sytuacji finansowej JZP na podstawie danych kwartalnych/półrocznych i rocznych, w tym analizy i weryfikacji wszystkich istotnych pozycji, ze szczególnym uwzględnieniem wszelkich szacunków, a także obszarów generujących ryzyko i wpływu tego ryzyka na wynik finansowy sprawozdań finansowych przed ich zatwierdzeniem;
- 5) monitorowania metod stosowanych przy rozliczaniu znaczących, nietypowych transakcji, kiedy istnieje kilka sposobów ich ujęcia księgowego z punktu widzenia prawidłowości odzwierciedlenia ich treści ekonomicznej; w tym zakresie należy zwrócić szczególną uwagę na istnienie i uzasadnienie działalności prowadzonej w placówkach zagranicznych i/lub „spółkach specjalnego przeznaczenia”;
- 6) zobowiązania zarządu do zidentyfikowania i sporządzenia listy „krytycznych zasad rachunkowości”, mających istotny wpływ na sprawozdania finansowe JZP, zawierającej zastosowane metody wyceny, rozliczania transakcji i możliwość stosowania

alternatywnych metod wyceny wraz z ich wynikami w celu porównawczym lub wyeliminowania przypadków „agresywnej księgowości”;

- 7) monitorowania czynników wpływających na sprawozdanie finansowe, jeżeli ze względu na specyfikę działalności dotyczą danej JZP, np. takich jak :
  - a) oceny poziomu istotności, ilościowej jak i jakościowej, przyjętej przez zarząd dla celów sprawozdawczości finansowej, w szczególności czy nie jest ona za wysoka w kontekście prowadzonej działalności przez jednostkę oraz jej grupę kapitałową,
  - b) oceny (wraz z jej odpowiednim udokumentowaniem) ryzyka oszustwa w zakresie sprawozdawczości finansowej odnoszącego się do zarządu, głównych akcjonariuszy/wspólników oraz transakcji ze stronami powiązanymi,
  - c) oceny niewprowadzonych korekt w odniesieniu do zniekształceń zidentyfikowanych w trakcie badania lub przeglądu sprawozdawczości finansowej, w tym dotyczących ujawnień,
  - d) oceny wprowadzonych korekt w odniesieniu do zniekształceń w kontekście jakości procesu sprawozdawczości finansowej, zarówno w kontekście liczby zniekształceń oraz ich charakteru,
  - e) analizy przyczyn, we współpracy z kluczowym biegłym rewidentem i zarządem JZP, planowanej modyfikacji opinii o sprawozdaniu finansowym oraz innych opinii formułowanych w związku z wymogami ustawy o biegłych rewidentach w kontekście wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego;
- 8) przeglądu systemu rachunkowości zarządczej;
- 9) monitorowanie i uzyskiwanie od zarządu informacji o przeprowadzonej analizie zasobów kadrowych w dziale finansowym i księgowości, szczególnie w zakresie kluczowych pracowników zajmujących się sprawozdawczością finansową, w tym zarząd powinien przekazywać informacje o zaistniałych zmianach na kluczowych stanowiskach w dziale finansów i księgowości oraz o przyczynach tych zmian; dodatkowo zarząd powinien informować komitet audytu o wszelkich istotnych zmianach organizacyjnych, które mogą wpłynąć na jakość i sposób sporządzania sprawozdań;
- 10) oceny procesu ujawniania informacji finansowych z wyłączeniem informacji stanowiących informacje poufne w rozumieniu Rozporządzenia 596/2014¹³;
- 11) kontroli terminowości poszczególnych etapów procesu sprawozdawczości finansowej (w szczególności w przypadku grup kapitałowych z dużą liczbą jednostek powiązanych);
- 12) monitorowania nadzoru wykonywanego przez JZP, w przypadku zlecenia innemu podmiotowi prowadzenia ksiąg rachunkowych JZP;
- 13) monitorowania skuteczności wdrożonych kluczowych procedur kontrolnych w zakresie sprawozdawczości finansowej JZP, w tym proponowanych działań naprawczych;
- 14) zapoznanie się ze sprawozdaniami finansowymi z odpowiednim wyprzedzeniem przed ich publikacją w celu zadania pytań, uzyskania wyjaśnień oraz zgłoszenia kierownictwu

---

¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywę Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE

JZP (odpowiednio główny księgowy, dyrektor finansowy lub zarząd) ewentualnych uwag komitetu audytu;

- 15) dyskusji z zarządem i biegłymi rewidentami odpowiednio sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju i biegłym rewidentem badającym sprawozdanie finansowe na temat poprawności i kompletności informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych, w szczególności w przypadku sprawozdań podlegających przeglądowi lub badaniu przez biegłego rewidenta, w tym:
  - a) uzyskanie sprawozdania dodatkowego dla komitetu audytu,
  - b) omówienie informacji o znaczących ustaleniach badania, w tym wszelkich znaczących słabościach kontroli wewnętrznej zidentyfikowanych przez biegłego rewidenta trakcie badania,
  - c) omówienie kluczowych spraw badania i zastosowanych procedur badania oraz wyników prac biegłego rewidenta, w tym zastosowanego poziomu istotności, listy skorygowanych i nieskorygowanych błędów i uwag z badania, zasadności stosowanej przez JZP polityki rachunkowości oraz poprawności wprowadzenia wymaganych odpowiednimi przepisami zmian zasad rachunkowości,
  - d) zapoznanie się ze wstępną wersją sprawozdania z badania biegłego rewidenta,
  - e) w przypadku wystąpienia objaśnień lub modyfikacji sprawozdania z badania niezależnego biegłego rewidenta ustalenie z zarządem JZP działań naprawczych oraz harmonogramu ich wdrożenia,
  - f) uzyskanie informacji na temat jakości współpracy JZP z biegłym rewidentem oraz informacji o zagrożeniu bądź wystąpieniu presji ze strony organu zarządzającego, która może wpływać na obiektywizm czy możliwość zachowania zawodowego sceptycyzmu biegłego rewidenta;
- 16) omówienie z zarządem lub odpowiednim kierownictwem JZP bieżących/aktualnych wyników finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów ryzyka występujących w okresie sprawozdawczym, w tym adekwatności utworzonych rezerw oraz dokonanych przez zarząd JZP szacunków i ocen wraz z ich wpływem na proces bieżącej sprawozdawczości oraz sprawozdanie finansowe;
- 17) potwierdzenie z zarządem JZP, że nie wystąpiły istotne błędy, oszustwa czy nadużycia skutkujące zniekształceniem informacji wykazanych w sprawozdaniu finansowym;
- 18) zapoznanie się z opublikowanymi przez JZP raportami bieżącymi, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe;
- 19) monitorowania istotnych zmian w procesie sprawozdawczości finansowej JZP, mogących wpłynąć na jego stabilność lub zdolność JZP do przygotowania wiarygodnych sprawozdań finansowych na czas, tj. zmian na kluczowych stanowiskach w dziale finansów i księgowości, realizacji projektów IT oraz projektów reorganizacyjnych dotyczących obszaru sprawozdawczości finansowej.

Ponadto w ramach wypełniania zadania monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej, komitet audytu monitoruje, czy organ zarządzający JZP wprowadził zmiany w związku z rekomendacjami lub odpowiednio zaleceniami wydanymi przez:

- a) biegłego rewidenta,

- b) audyt wewnętrzny w odniesieniu do kwestii sporządzania sprawozdań finansowych przez JZP,
- c) radę nadzorczą,
- d) komitet audytu,
- e) KNF.

3. Monitorowanie przez komitet audytu, odrębny komitet procesu sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej, w tym w zakresie ich sporządzania i znakowania zgodnie z art. 63zc ustawy o rachunkowości, oraz procesu identyfikacji przez jednostkę zainteresowania publicznego informacji przedstawianych zgodnie ze standardami sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w rozumieniu art. 63p pkt 2 ustawy o rachunkowości albo ze standardami sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju dla małych i średnich jednostek w rozumieniu art. 63p pkt 3 tej ustawy

W ramach wypełniania zadania monitorowania procesu sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej, w ocenie UKNF komitet audytu lub odrębny komitet w ramach dobrych praktyk związanych z prawidłową realizacją przysługujących mu uprawnień, powinien podejmować działania w zakresie:

- 1) monitorowania rzetelności informacji zawartych w sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub odpowiednio uproszczonej sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w zakresie:
  - a) sporządzenia sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa,
  - b) określenia ram prawnych i regulacji mających zastosowanie do JZP i branży lub sektora, w którym JZP działa w zakresie informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju posiadanych przez JZP oraz sposobu, w jaki JZP przestrzega tych ram,
  - c) procesu identyfikującego istotne kwestie zrównoważonego rozwoju zgodnie z Europejskimi Standardami Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju („ESRS”),
  - d) zakresu informacji do ujawnienia w sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju zgodnie z zasadą podwójnej istotności, która obejmuje: model biznesowy, łańcuch wartości oraz segmenty działalności,
  - e) procesu raportowania zgodnie z aktami delegowanymi dotyczącymi taksonomii UE, w tym:
    - i. systemu informatycznego w zakresie sporządzania i przygotowywania informacji na potrzeby ujawnień,
    - ii. procesu identyfikacji działalności kwalifikujących się do taksonomii UE,
    - iii. procesu pozyskiwania danych finansowych do kluczowych wskaźników wyników, w tym: przychody ze sprzedaży, wydatki inwestycyjne, koszty operacyjne,
    - iv. procesu oceny spełniania technicznych kryteriów kwalifikacji oraz zasady „nie czyni poważnych szkód” dla działalności kwalifikujących się,

- v. procesu oceny spełniania minimalnych gwarancji,
- f) zastosowania kryteriów w celu uniknięcia istotnych zniekształceń spowodowanych błędem lub oszustwem, w tym przede wszystkim związanych z greenwashingiem¹⁴. Nieprawidłowości/ oszustwa mogą obejmować m.in. następujące zjawiska:
- i. „kreatywna księgowość ESG” oraz własna interpretacja standardów raportowania,
  - ii. nadmierne podkreślanie pozytywnych stron, nieujawnianie (lub niedostateczne ujawnianie) negatywnych wpływów/ryzyk,
  - iii. brak rzetelności, zmiany formatu prezentacji danych,
  - iv. subiektywny proces oceny podwójnej istotności,
  - v. dostosowywanie założeń, parametrów, wskaźników przeliczeniowych do założonego rezultatu;
- 2) niepełny obraz grupy kapitałowej; monitorowania wpływu istotnych zmian dot. sprawozdawczości na systemy informatyczne wykorzystywane przez JZP, w tym omawiania z zarządem istotnych zmian w systemach informatycznych wykorzystywanych do celów sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju; monitorowania istotnych zmian prawnych i regulacji mających zastosowanie do JZP i branży lub sektora, w którym JZP działa, w kontekście informacji w zakresie zrównoważonego rozwoju, w tym zmian, które mogą wpłynąć na zdolność JZP do terminowego wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju;
- 3) monitorowania sytuacji finansowej JZP na podstawie danych rocznych, w tym analizy i weryfikacji wszystkich istotnych zdarzeń związanych z kwestiami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju generujących ryzyko i wpływu tego ryzyka na wynik finansowy sprawozdań finansowych przed ich zatwierdzeniem;
- 4) monitorowania istotnych zdarzeń po dacie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, które mogłyby spowodować zmianę tej sprawozdawczości;
- 5) monitorowania terminowości poszczególnych etapów procesu sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju (w szczególności w przypadku grup kapitałowych z dużą liczbą jednostek powiązanych);
- 6) monitorowania skuteczności wdrożonych kluczowych procedur kontrolnych w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, w tym proponowanych działań naprawczych;
- 7) monitorowania i uzyskiwania od zarządu informacji o przeprowadzonej analizie zasobów kadrowych w dziale sporządzającym sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju, szczególnie w zakresie kluczowych pracowników zajmujących się sprawozdawczością (dodatkowo zarząd powinien informować komitet audytu lub odrębny komitet o wszelkich istotnych zmianach organizacyjnych, które mogą wpłynąć na jakość i sposób sporządzania sprawozdań);
- 8) zapoznania się ze sprawozdaniami zrównoważonego rozwoju z odpowiednim wyprzedzeniem przed ich publikacją w celu zadania pytań oraz uzyskanie wyjaśnień oraz

---

¹⁴ Greenwashing został zdefiniowany w dokumencie: <https://www.eba.europa.eu/publications-and-media/press-releases/esas-present-common-understanding-greenwashing-and-warn>

- zgłoszenia kierownictwu JZP ewentualnych uwag komitetu audytu lub odrębnego komitetu;
- 9) dyskusji z zarządem i biegłymi rewidentami na temat poprawności i kompletności informacji zawartych w sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, w tym:
    - a) omówienie informacji o znaczących ustaleniach atestacji, w tym wszelkich znaczących słabościach kontroli wewnętrznej zidentyfikowanych przez biegłego rewidenta w trakcie tej usługi,
    - c) omówienie kluczowych spraw usługi atestacji i zastosowanych procedur oraz wyników prac biegłego rewidenta, w tym zastosowanego poziomu istotności, listy skorygowanych i nieskorygowanych korekt i uwag z atestacji,
    - d) zapoznanie się ze wstępną wersją sprawozdania z atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju biegłego rewidenta,
    - e) w przypadku wystąpienia objaśnień bądź zastrzeżeń czy innych modyfikacji sprawozdania z atestacji niezależnego biegłego rewidenta ustalenie z zarządem JZP działań naprawczych oraz harmonogramu ich wdrożenia,
    - f) uzyskanie informacji na temat jakości współpracy JZP z biegłym rewidentem oraz informacji o zagrożeniu bądź wystąpieniu presji ze strony organu zarządzającego, która może wpływać na obiektywizm czy możliwość zachowania zawodowego sceptycyzmu biegłego rewidenta;
  - 10) omawiania z zarządem lub odpowiednią kadrą kierowniczą wyższego szczebla JZP bieżących/aktualnych wyników finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów ryzyka występujących w obszarze ESG, w tym adekwatności utworzonych rezerw oraz dokonanych przez zarząd JZP szacunków i ocen;
  - 11) upewnienia się, że informacje zawarte w sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju są spójne ze sprawozdaniem finansowym;
  - 12) zapoznania się ze zmianami w sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej wprowadzonymi w bieżącym roku i oceny ich wpływu na dane porównawcze, ujawnienie dotyczące korektami ujawnień w ujęciu ilościowym, zmianami w zakresie wpływu, ryzyka i szans.

4. Monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem

W ramach wypełniania zadania monitorowania skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, w ocenie UKNF, komitet audytu, w ramach dobrych praktyk związanych z prawidłową realizacją przysługujących mu uprawnień powinien podejmować działania w zakresie:

- 1) nadzoru nad skutecznością systemów kontroli wewnętrznej;
- 2) opiniowania zaproponowanego planu audytów na kolejny rok, który powinien opierać się na właściwie przeprowadzonej i odpowiednio udokumentowanej analizie ryzyka, z uwzględnieniem posiadanych zasobów niezbędnych do realizacji tego planu, w tym również możliwości przeprowadzania audytów ad-hoc;

- 3) uzyskiwania od kadry zarządzającej, niezależnego audytora, działu audytu wewnętrznego oraz odpowiednio z działu ds. zgodności inspektora nadzoru (lub innych wymienionych w wewnętrznych dokumentach JZP osób odpowiedzialnych za kontrolę wewnętrzną w JZP) oraz kierownictwa działu finansowego istotnych informacji w zakresie:
  - a) wdrożonego systemu kontroli wewnętrznej,
  - b) środowiska kontroli,
  - c) oceny ryzyka,
  - d) czynności kontrolnych,
  - e) monitorowania skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- 4) dokonywania nie rzadziej niż raz na 5 lat przeglądu funkcji audytu wewnętrznego przez niezależnego audytora wybranego przy współudziale komitetu audytu;
- 5) dokonywania przeglądu wyników działania systemu kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego, z uwzględnieniem uwag i rekomendacji niezależnego audytora;
- 6) weryfikacji adekwatności i efektywności systemu kontroli wewnętrznej JZP przy udziale: biegłego rewidenta, audytora wewnętrznego, pracowników działu finansowego i księgowości lub podmiotów zewnętrznych; proponowania ulepszeń procedur w zakresie kontroli wewnętrznej lub wskazania obszarów, które wymagają bardziej szczegółowej kontroli; w szczególności przedmiotem zainteresowania powinna być kontrola wewnętrzna: dokonywanych płatności i przeprowadzanych transakcji, które mogą być nielegalne lub niepoprawne, także kontrola przestrzegania obowiązujących procedur;
- 7) okresowego, przynajmniej cztery razy w roku, otrzymywania na posiedzeniu podsumowania ustaleń dokonanych podczas audytów wewnętrznych oraz informacji dotyczących działań podejmowanych w celu realizacji wydanych rekomendacji, w szczególności postępów wprowadzenia w życie rekomendacji i terminowości ich wdrożenia, z wyjaśnieniem ewentualnych odstępstw od realizacji oryginalnego planu; częstotliwość składania i zawartość sprawozdań są ustalane wspólnie przez zarządzającego audytem wewnętrznym, kierownictwo wyższego szczebla i komitet audytu; częstotliwość składania i zawartość sprawozdań zależą od istotności przekazywanych informacji oraz pilności związanych z nimi działań, które ma podjąć kierownictwo wyższego szczebla i/lub rada nadzorcza bądź komitet audytu;
- 8) wspierania audytu wewnętrznego w sytuacjach zidentyfikowania nieprawidłowości i niemożności otrzymania odpowiednich wyjaśnień od audytowanych, w szczególności działu finansowego lub księgowości;
- 9) okresowej, przynajmniej raz do roku, oceny funkcji audytu wewnętrznego jednostki z uwzględnieniem jej niezależności i znaczenia/istotności jej raportów;
- 10) analizy istotnych odstępstw od ustalonego planu audytu oraz analizy propozycji dotyczących usprawnienia procesu audytu;
- 11) zobowiązania kadry zarządzającej JZP do udokumentowania przebiegu procesu sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju oraz określenia i oceny kluczowych procedur kontrolnych, zapewniających, że sprawozdania finansowe oraz raporty zarządcze i finansowe, w tym budżety i prognozy są rzetelne

i wolne od istotnych błędów; ocena procedur kontrolnych powinna uwzględniać, w szczególności, aspekty właściwego podziału obowiązków oraz adekwatności, skuteczności i bezpieczeństwa systemu/systemów wspierającego/wspierających procesy finansowo-księgowe;

- 12) weryfikacji wyników oceny procesów finansowo-księgowych oraz kluczowych procedur kontrolnych przeprowadzonej przez kadre zarządzającą JZP oraz proponowanych działań naprawczych;
- 13) monitorowania istotnych zmian w procesach finansowo-księgowych mogących wpłynąć na ich stabilność lub zdolność JZP do przygotowania wiarygodnych sprawozdań finansowych oraz sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w terminie;
- 14) monitorowania oraz nadzoru nad outsourcingiem procesów, których przedmiotem są czynności mające istotne znaczenie dla prawidłowego wykonywania przez JZP obowiązków określonych przepisami prawa, sytuacji finansowej JZP;
- 15) zapewnienia osobie kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórką ds. zgodności swobodnego dostępu do komitetu audytu oraz możliwości uczestnictwa w posiedzeniu komitetu audytu bez udziału zarządu;
- 16) uczestniczenia, wraz z radą nadzorczą, w wyborze osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórką ds. zgodności, w szczególności w opiniowaniu kandydatów, wspomaganie zarządu w wyborze odpowiedniej osoby oraz ustaleniu wysokości jej wynagrodzenia, a także wyrażeniu zgody na rozwiązanie stosunku pracy z osobą, która do tej pory kierowała komórką audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórką ds. zgodności;
- 17) monitorowania niezależności komórki audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórki ds. zgodności w JZP; jednym z kluczowych czynników niezależności działu audytu wewnętrznego oraz odpowiednio działu ds. zgodności jest właściwe umiejscowienie w strukturze organizacyjnej; komórka audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórka ds. zgodności powinna mieć zapewnioną możliwość raportowania bezpośrednio komitetowi audytu; pod względem organizacyjnym komórka audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórka ds. zgodności powinna podlegać prezesowi zarządu JZP; kryterium niezależności komórki audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórki ds. zgodności jest także udział osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego i osoby kierującej komórką do spraw zgodności w posiedzeniach komitetu audytu, w przypadku gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym i zarządzaniem ryzykiem;
- 18) monitorowania działalności komórki audytu wewnętrznego oraz odpowiednio komórki ds. zgodności, w celu zapewnienia, aby działały one zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa i przyjętymi standardami audytu wewnętrznego;
- 19) otrzymywania od kadry zarządzającej informacji o zwiększonej ekspozycji na poszczególne istotne ryzyka, informacji o sposobie identyfikacji i monitorowania ryzyka, dokonywanie oceny działań, jakie zostały podjęte przez kadre zarządzającą, w celu ograniczenia tego ryzyka.

W przypadku gdy w JZP obok komitetu audytu zostanie utworzony odrębny komitet, powinien on wykonywać właściwe z wymienionych w pkt 1-19 czynności w celu monitorowania skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu

wewnętrznego w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej, w tym w zakresie jej sporządzania i znakowania zgodnie z art. 63zc ustawy o rachunkowości.

Komitet audytu, odrębny komitet powinien także otrzymywać okresowe raporty o wszystkich zgłaszanych sprawach, które mogą mieć związek z istotnymi nadużyciami. Takie raporty powinny zawierać opis sprawy, podjęte działania wyjaśniające, zidentyfikowane ryzyka i opis przedsięwzięć minimalizujących je. Dodatkowo komitet audytu powinien otrzymywać plan zabezpieczający przed powtórzeniem się podobnych sytuacji.

W przypadku banków spółdzielczych będących uczestnikami systemów ochrony instytucjonalnej, o których mowa w rozdziale 3a ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych¹⁵ w ramach działań podejmowanych w celu monitorowania skuteczności audytu wewnętrznego należy uwzględnić fakt, że część czynności wykonywana jest przez system ochrony na mocy umów systemu ochrony. Może to dotyczyć w szczególności działań określonych w pkt 2, 4, 9, 15, 16, 17, 18 i 19.

5. Monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju

W ramach wypełniania zadania monitorowania wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń PANA wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej, w ocenie UKNF, komitet audytu w ramach dobrych praktyk związanych z prawidłową realizacją przysługujących mu uprawnień, powinien podejmować działania w zakresie:

- 1) uzyskania oświadczenia firmy audytorskiej o przestrzeganiu odpowiednich wymogów prawnych, etycznych dotyczących niezależności oraz informacji o zastosowanych zabezpieczeniach przeciwdziałających zagrożeniu niezależności;
- 2) pozyskania od zarządu oraz firmy audytorskiej informacji o świadczonych przez firmę audytorską usługach dodatkowych i wynagrodzeniu za te usługi, oceny niezależności firmy audytorskiej/biegłego rewidenta w świetle obowiązujących przepisów;
- 3) potwierdzenia z kierownictwem JZP (zarząd, audyt wewnętrzny, dział zgodności), że nie zidentyfikowano informacji wskazujących na brak niezależności firmy audytorskiej, kluczowego biegłego rewidenta, a także osób uczestniczących w badaniu;
- 4) odbywania spotkań z biegłym rewidentem i osobami zarządzającymi odpowiednio procesem sprawozdawczości finansowej lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju JZP, w celu dokonania przeglądu proponowanego zakresu przeprowadzanego badania, jak również atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju na bieżący rok oraz stosowanych procedur audytu lub atestacji, a także omówienia kwestii dokonanej przez biegłego rewidenta oceny sytuacji majątkowej, finansowej i stosowanych zasad rachunkowości, jak również przebiegu współpracy biegłego rewidenta z pracownikami badanej JZP w trakcie przeprowadzanego audytu, atestacji;

---

¹⁵ Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (t.j. Dz. U. z 2025 poz. 265, ze zm.)

- 5) odbywania spotkań z osobą kierującą komórką audytu wewnętrznego i biegłym rewidentem bez obecności członków kadry zarządzającej JZP; podczas spotkania powinna zostać omówiona kwestia dokonanej przez biegłego rewidenta oceny sytuacji majątkowej, finansowej i stosowanych zasad rachunkowości, stosowanych standardów raportowania zrównoważonego rozwoju, jak również przebiegu współpracy biegłego rewidenta z pracownikami badanej JZP w trakcie przeprowadzanego audytu lub atestacji;
- 6) prowadzenia przeglądu skuteczności procesu rewizji finansowej, atestacji i monitorowania reakcji kadry zarządzającej JZP na zalecenia przedstawione przez biegłych rewidentów w liście do zarządu;
- 7) badania kwestii będących powodem rezygnacji z usług firmy audytorskiej (biegłego rewidenta);
- 8) komunikacji pomiędzy biegłym rewidentem, osobą kierującą komórką audytu wewnętrznego, osobą kierującą działem finansowym i radą nadzorczą JZP;
- 9) analizy istotnych uwag/zastrzeżeń przekazanych kadrze zarządzającej JZP przez biegłego rewidenta, które nie zostały uwzględnione;
- 10) nadzorowania obszarów JZP, wskazanych przez biegłego rewidenta podczas badania jako szczególnie narażone na ryzyko;
- 11) omawiania z biegłym rewidentem istotnych kwestii związanych z ujawnianiem w księgach ujawnień i prezentacji w sprawozdaniu finansowym JZP nietypowych zdarzeń gospodarczych, szczególnie w przypadkach odmiennych stanowisk kadry zarządzającej JZP i biegłego rewidenta;
- 12) omawiania z biegłym rewidentem napotkanych istotnych trudności ze strony kadry zarządzającej JZP podczas wykonywania audytu, atestacji; trudności te mogą dotyczyć m.in.:
  - a) nieuzasadnionych opóźnień kadry zarządzającej w wyrażeniu zgody na rozpoczęcie audytu, atestacji;
  - b) nieuzasadnionych opóźnień kadry zarządzającej w dostarczeniu informacji biegłemu rewidentowi;
  - c) ustaleniu przez kadrę zarządzającą nieracjonalnego harmonogramu przeprowadzenia audytu, atestacji;
  - d) niedostępności personelu JZP;
  - e) nieudostępnienia przez pracowników JZP potrzebnych dokumentów lub informacji;
  - f) monitorowania działań podjętych w celu wyeliminowania napotkanych trudności.

W przypadku gdy w JZP obok komitetu audytu zostanie utworzony odrębny komitet, powinien on wykonywać właściwe z w wymienionych w pkt a-f czynności w celu monitorowania przeprowadzania przez firmę audytorską atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju. Komitet audytu oraz odrębny komitet powinny ze sobą współdziałać.

Niezbędnym jest, aby komitet audytu, odrębny komitet z odpowiednim wyprzedzeniem otrzymał od biegłego rewidenta materiały do dyskusji, celem wcześniejszego zrozumienia stwierdzonych trudności i oceny rekomendacji dla zarządu.

6. Kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności, gdy na rzecz JZP świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie i atestacja sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju

W ramach wypełniania zadania wykonywania czynności kontrolowania i monitorowania niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności, gdy na rzecz JZP świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie i atestacja sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, UKNF, w ramach dobrych praktyk związanych z prawidłową realizacją przez komitet audytu, odrębny komitet przysługujących mu uprawnień, proponuje podejmowanie następujących działań w zakresie:

- 1) zapewnienia opracowania polityki i procedury wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania odpowiednio badania lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, w szczególności zawierającej określenie przebiegu procesu wyboru, wymaganych dokumentów, terminów i kryteriów, jakie są uwzględniane w trakcie dokonywania wyboru oraz zatwierdzenia tej polityki przez właściwe organy JZP (zgodnie z zakresem kompetencji określonym w statucie lub regulaminie wewnętrznym);
- 2) opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie sprawozdań finansowych lub atestację sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci, do której należy firma audytorska dozwolonych usług niebędących badaniem lub atestacją sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju;
- 3) czynnego udziału w procesie dokonywania wyboru firmy audytorskiej, w szczególności analizy oświadczeń i złożonych dokumentów potwierdzających, że firma audytorska dysponuje wymaganym doświadczeniem odpowiednio w badaniu lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju podmiotów działających w sektorze, w którym działa JZP oraz dysponuje określonymi zasobami kadrowymi zapewniającymi, że badanie sprawozdania zostanie przeprowadzone z zachowaniem wymogów określonych w art. 69 ustawy o biegłych rewidentach, w tym weryfikacja wniosków wynikających z dokumentacji przetargowej;
- 4) rekomendowania radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu JZP przynajmniej dwóch możliwości wyboru wraz z uzasadnioną preferencją wyboru jednej firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego, z uwzględnieniem m.in. wymogu niezależności i bezstronności biegłego rewidenta w rozumieniu art. 69 ust. 4-7 oraz ust. 9 ustawy o biegłych rewidentach; przypadku atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju można stosować te same zasady;
- 5) ocena niezależności biegłego rewidenta oraz firmy audytorskiej, w tym ocena, czy biegły rewident i firma audytorska spełniają wymogi niezależności określone w odpowiednich przepisach prawa, zasadach etyki zawodowej oraz standardach wykonywania usług, w szczególności w przypadku gdy firma audytorska świadczy na rzecz JZP inne usługi niż badanie; weryfikacja powinna opierać się na wszelkich dostępnych informacjach, w tym na treści złożonych oświadczeń;
- 6) weryfikacji, czy biegły rewident i firma audytorska nie świadczą na rzecz JZP usług spoza czarnej listy innych niż badanie sprawozdania finansowego i czy zachowana jest niezależność biegłego rewidenta oraz firmy audytorskiej; określenia limitów wydatków na

usługi świadczone przez firmy audytorskie, których możliwość świadczenia wymaga zgody komitetu audytu, odrębnego komitetu oraz zapewnienie cyklicznego raportowania w zakresie usług świadczonych przez firmy audytorskie oraz inne jednostki należące do tzw. sieci.

Komitet audytu, odrębny komitet w praktyce monitoruje niezależność biegłego rewidenta poprzez analizę corocznych oświadczeń potwierdzających jego niezależność, ewentualnych pisemnych ostrzeżeń o zagrożeniu tej niezależności oraz kontrolę usług dodatkowych, mogących wywoływać konflikt interesów. Komitet audytu powinien także uwzględniać wszelkie dostępne publicznie informacje, które mogłyby wpłynąć na ocenę niezależności biegłego. Komitet audytu oraz odrębny komitet powinny ze sobą współdziałać w celu zapewnienia efektywnego monitorowania niezależności biegłego rewidenta.

7. Informowanie rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego JZP:

- **o wynikach badania sprawozdania finansowego lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju**
- **o tym, w jaki sposób to badanie lub ta atestacja przyczyniły się do rzetelności sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej w JZP**
- **o tym, jaka była rola komitetu audytu odpowiednio w procesie badania lub atestacji**

Zapewnienie efektywnego przepływu informacji pomiędzy biegłym rewidentem oraz radą nadzorczą lub innym organem nadzorczym lub kontrolnym wymaga wypracowania adekwatnych do tego i trwałych standardów komunikacji. Standardy obejmować powinny tak obszar merytoryczny, jak i kwestie techniczne umożliwiające sprawne przekazywanie kluczowych informacji o wynikach badania sprawozdania finansowego lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju oraz wyjaśnianie, w jaki sposób to badanie lub ta atestacja przyczyniły się do rzetelności sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej.

Zakłada się dwie formy komunikacji:

- 1) forma pisemna, która powinna być podstawowym sposobem przekazywania informacji i wyjaśnień;
- 2) forma bezpośrednich spotkań inicjowanych przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny JZP, jak również na wniosek biegłego rewidenta czy firmy audytorskiej.

Przedmiotem przekazywanej radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu JZP informacji są wyniki badania lub atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju wraz z omówieniem:

- 1) wydanej opinii na temat zgodności sprawozdania finansowego, jak również sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju z mającymi zastosowanie przepisami prawa;

- 2) kluczowych spraw badania, które były najbardziej znaczące podczas badania sprawozdania finansowego, jak również kluczowych ujawnień będących przedmiotem atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju za bieżący okres sprawozdawczy, w tym najbardziej znaczących rodzajów ryzyka istotnego zniekształcenia, w tym rodzajów ryzyka istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem;
- 3) reakcji biegłego rewidenta na zidentyfikowane rodzaje ryzyka;
- 4) procesu oceny istotności przeprowadzonego przez jednostkę w celu identyfikacji informacji ujętych w sprawozdaniu finansowym lub sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju (sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju grupy kapitałowej);
- 5) wszystkich istotnych zidentyfikowanych podczas badania zniekształceniach sprawozdania finansowego;
- 6) przeprowadzonej analizy finansowej JZP przed badaniem sprawozdania finansowego oraz po przeprowadzonym audycie oraz zinterpretowanie wyników tych analiz.

X. Realizacja procesu wyboru firmy audytorskiej

1. Działania realizowane przez komitet audytu JZP

Regulacje wynikające z ustawy o rachunkowości (art. 66 ust. 4) stanowią, że co do zasady wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawdzania finansowego oraz wyboru firmy audytorskiej do atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju dokonuje organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki, którym w większości JZP jest walne zgromadzenie. Jednocześnie wspomniany przepis ustawy o rachunkowości dopuszcza możliwość wyboru firmy audytorskiej również przez inny organ (zgodnie z art. 130 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach tzw. organ dokonujący wyboru), który został określony w statucie, umowie spółki lub w obowiązujących jednostkę przepisach prawa (takim organem może być rada nadzorcza).

W przypadku gdy w JZP wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdania finansowego dokonuje organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe zastosowanie w tym zakresie mają przepisy art. 16 ust. 2-5 Rozporządzenia 537/2014. W przypadku gdy w JZP wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdania finansowego dokonuje organ inny niż organ, o którym mowa w art. 66 ust. 4 ustawy o rachunkowości, tj. organ inny niż zatwierdzający sprawozdanie finansowe (np. rada nadzorcza) zastosowanie w tym zakresie mają przepisy art. 130 ust. 2-7 ustawy o biegłych rewidentach.

Cel i wydzźwięk obu przywołanych aktów prawnych w tym względzie jest analogiczny. W związku z tym, że w większości JZP w Polsce wyboru firmy audytorskiej dokonuje rada nadzorcza, dalsze rozważania zostaną oparte na przepisach ustawy o biegłych rewidentach.

Przy czym, w przypadku, gdy w danej JZP wyboru firmy audytorskiej dokonuje organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe należy poniższe rozważania odnieść odpowiednio do całego procesu wyboru firmy audytorskiej.

Ustawa o biegłych rewidentach (art. 130 ust. 2) określa, że w przypadku, gdy wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie ustawowe JZP dokonuje organ inny niż organ zatwierdzający sprawozdanie, komitet audytu przedstawia temu organowi rekomendację, w której:

- 1) wskazuje firmę audytorską, której proponuje powierzyć badanie ustawowe;
- 2) oświadcza, że rekomendacja jest wolna od wpływów stron trzecich;
- 3) stwierdza, że badana JZP nie zawarła umów zawierających klauzule, o których mowa w art. 66 ust. 5a ustawy o rachunkowości.

Art. 16 ust. 6 Rozporządzenia 537/2014 określa, że za nieważne uznaje się wszelkie klauzule w umowach zawartych między JZP a stroną trzecią, które ograniczają możliwość wyboru biegłego rewidenta lub firmy audytorskiej, na potrzeby przeprowadzenia badania ustawowego tej jednostki, przez walne zgromadzenie wspólników lub członków tej jednostki zgodnie z art. 37 dyrektywy 2006/43/WE¹⁶, do określonych kategorii bądź wykazów biegłych rewidentów lub firm audytorskich. W takiej sytuacji JZP powiadamia bezpośrednio i niezwłocznie właściwe organy, o których mowa w art. 20 Rozporządzenia 537/2014, o wszelkich podejmowanych przez strony trzecie próbach narzucenia takiej klauzuli umownej lub wpływania w inny niewłaściwy sposób na decyzję walnego zgromadzenia wspólników lub członków co do wyboru biegłego rewidenta lub firmy audytorskiej.

Polski ustawodawca (w art. 66 ust. 5a oraz ust. 5c ustawy o rachunkowości) wprowadził zakaz wprowadzania, w umowach zawartych przez badaną JZP, wszelkich klauzul, które ograniczałyby możliwość wyboru firmy audytorskiej na potrzeby przeprowadzenia badania ustawowego sprawozdań finansowych oraz atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju tej jednostki, do określonych kategorii lub wykazu firm audytorskich. Sankcją za wprowadzenie takich klauzul umownych jest ich nieważność z mocy prawa.

Zgodnie z art. 130 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach w przypadku, gdy wybór firmy audytorskiej przez organ dokonujący wyboru nie dotyczy przedłużenia umowy o badanie sprawozdania finansowego, rekomendacja komitetu audytu:

- 1) zawiera przynajmniej dwie możliwości wyboru firmy audytorskiej, wraz z uzasadnieniem oraz wskazanie uzasadnionej preferencji komitetu audytu wobec jednej z nich; w sytuacji gdy w odpowiedzi na zapytanie JZP wpłynie oferta tylko jednej firmy audytorskiej¹⁷, komitet audytu, powinien poszukać na rynku alternatywnych kandydatów do przeprowadzenia badania ustawowego takiej JZP i skontaktować się z nimi bezpośrednio; jeśli w następstwie podjętych uzupełniających poszukiwań dodatkowej firmy audytorskiej nie będzie możliwe wskazanie w rekomendacji drugiego kandydata do przeprowadzenia badania ustawowego (wymóg obowiązuje, gdy wybierana jest nowa firma audytorska) wtedy w rekomendacji komitetu audytu, należy zamieścić informację o podjętych przez komitet audytu, działaniach zmierzających do znalezienia alternatywnego kandydata;
- 2) jest sporządzana w następstwie procedury wyboru zorganizowanej przez badaną JZP, spełniającej następujące kryteria:
  - a) badana JZP może zaprosić dowolne firmy audytorskie do składania ofert w sprawie świadczenia usługi badania ustawowego, pod warunkiem że:
    - i. procedura nie narusza przepisów art. 17 ust. 3 Rozporządzenia 537/2014,

¹⁶ Dyrektywa 2006/43/WE w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zmieniająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylająca dyrektywę Rady 84/253/EWG

¹⁷ Postępowanie w przypadku, gdy na etapie odpowiedzi na zapytanie ofertowe JZP w procesie wyboru firmy audytorskiej wpłynie oferta tylko jednej firmy audytorskiej wynika z opublikowanych przez Ministerstwo Finansów wskazówek – wyjaśnienie nr 15 na stronie internetowej: https://mf-arch2.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/rewizja-finansowa/najczesciej-zadawane-pytania/-/asset_publisher/Fac2/content/najczesciej-zadawane-pytania-1/pop_up?_101_INSTANCE_Fac2_viewMode=print.

- ii. organizacja procedury przetargowej nie wyklucza z udziału w procedurze wyboru firm, które uzyskały mniej niż 15% swojego całkowitego wynagrodzenia z tytułu badań od JZP w danym państwie Unii Europejskiej w poprzednim roku kalendarzowym, zamieszczonych w wykazie firm audytorskich, o których mowa w art. 91 ustawy o biegłych rewidentach,
- b) badana JZP przygotowuje dokumentację przetargową dla zaproszonych firm audytorskich, która:
- i. umożliwia tym firmom poznanie działalności badanej JZP,
  - ii. zawiera wskazanie sprawozdań finansowych podlegających badaniu,
  - iii. zawiera przejrzyste i niedyskryminujące kryteria wyboru, które są stosowane przez badaną JZP do oceny ofert złożonych przez firmy audytorskie,
- c) badana JZP ma swobodę określenia procedury wyboru i może w jej trakcie prowadzić bezpośrednio negocjacje z zainteresowanymi oferentami,
- d) badana JZP ocenia oferty złożone przez firmy audytorskie zgodnie z kryteriami wyboru określonymi w dokumentacji przetargowej oraz przygotowuje sprawozdanie zawierające wnioski z procedury wyboru zatwierdzane przez komitet audytu,
- e) badana JZP oraz komitet audytu uwzględniają wszelkie ustalenia lub wnioski zawarte w rocznym sprawozdaniu PANA, sporządzonym w związku z art. 90 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach, które mogą wpłynąć na wybór firmy audytorskiej.

Komitet audytu powinien opracować zasady wyboru firmy audytorskiej, a zorganizowana przez JZP procedura przetargowa uwzględnienia następujące kryteria:

- 1) JZP może zaprosić dowolne firmy audytorskie do składania ofert w sprawie świadczenia usługi badania ustawowego pod warunkiem zachowania rotacji firmy audytorskiej, kluczowego biegłego rewidenta i stopniowej rotacji najwyższego rangą personelu.
- 2) JZP przygotowuje dokumentację przetargową dla zaproszonych firm audytorskich, która powinna umożliwiać poznanie szczegółowego zakresu działalności JZP oraz rodzaju badania ustawowego, które ma zostać przeprowadzone.
- 3) Dokumentacja przetargowa zawiera transparentne i niedyskryminujące kryteria wyboru, które są stosowane do oceny ofert złożonych przez firmy audytorskie oraz uwzględnia standardy jakości dotyczące funkcjonowania firm audytorskich na polskim rynku usług audytorskich.
- 4) JZP może prowadzić bezpośrednio negocjacje z zainteresowanymi oferentami w trakcie procedury wyboru.
- 5) JZP ocenia oferty złożone przez firmy audytorskie zgodnie z kryteriami wyboru określonymi w dokumentacji przetargowej.

Komitet audytu powinien także przeprowadzić analizę co najmniej istotnych kwestii projektu umowy o badanie sprawozdania finansowego m.in. w zakresie:

- a) postanowień dotyczących harmonogramu przeprowadzenia badania;
- b) wynagrodzenia za badanie;
- c) zasad ustalenia wynagrodzenia za zwiększenie nakładu pracy firmy audytorskiej;
- d) składników nieobjętych wynagrodzeniem, które potencjalnie mogą wpłynąć na całkowity koszt badania (typu: dodatkowe czynności audytorskie, koszty podróży

i noclegów, koszty tłumaczeń, opłaty z tytułu kar umownych/zwłoki np. w przypadku, gdy zwłoka w badaniu wynika z winy klienta badania).

W odniesieniu do atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju komitet audytu lub odrębny komitet może wybrać odmienne zasady wyboru firmy audytorskiej, może też przyjąć w całości lub części zasady, które wynikają z obowiązków dotyczących wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdania finansowego.

W procedurze przetargowej nie można wprowadzać postanowień, które ograniczałyby udział w tej procedurze firm audytorskich, które uzyskały wynagrodzenie z tytułu badań od JZP w Polsce w poprzednim roku kalendarzowym, zamieszczonych w wykazie firm audytorskich, o których mowa w art. 91 ustawy o biegłych rewidentach, niższe niż 15% swojego całkowitego wynagrodzenia z tytułu badań od jednostek zainteresowania publicznego w Polsce w poprzednim roku kalendarzowym. PANA, zgodnie z art. 91 ustawy o biegłych rewidentach, publikuje na stronie internetowej, w terminie do 31 marca następnego roku, wykaz firm audytorskich przeprowadzających badania ustawowe w JZP w poprzednim roku wraz z informacjami o spełnieniu kryterium, o którym mowa w art. 16 ust. 3 lit. a) Rozporządzenia 537/2014. Dokumentacja przetargowa powinna zawierać przejrzyste i niedyskryminujące kryteria wyboru, które są stosowane przez badaną JZP do oceny ofert złożonych przez firmy audytorskie. W ocenie UKNF za dyskryminujące kryteria można uznać m. in.:

- 1) warunek przeprowadzenia przez zgłaszającą się firmę audytorską w określonym okresie (np. 2 lub 3 lata) badań sprawozdań finansowych w określonej liczbie spółek giełdowych, które osiągały dane wielkości finansowe np. przychody lub kapitalizację, jeżeli taki warunek nie jest niezbędny do prawidłowego przeprowadzenia badania i jednocześnie zawęży grono firm audytorskich w określony sposób, np. do kilku największych;
- 2) warunek niewspółmiernie wysokich wymogów odnośnie kadry wykonującej badanie, np. duża liczba osób posiadających tytuł biegłego rewidenta wyznaczonych do badania/atestacji danej JZP lub jej jednostki zależnej, posiadanie przez określoną liczbę pracowników firmy audytorskiej odpowiednich uprawnień;
- 3) warunki ograniczające udział w postępowaniu przetargowym ofert wspólnego badania, o których mowa odpowiednio w art. 85 ustawy o biegłych rewidentach.

UKNF zwraca także uwagę na konieczność uwzględnienia tych wymogów w procedurach przetargowych.

Komitet audytu w trakcie procedury wyboru firmy audytorskiej w pierwszej kolejności może skierować do danej firmy audytorskiej pytania dotyczące wyników przeprowadzonych przez PANA kontroli, a także nałożonych sankcji. Jeżeli komitet audytu i odrębny komitet nie otrzyma takich informacji bądź stwierdzi, że zasadne jest ich potwierdzenie, może następnie, zgodnie z art. 95 ust. 5 pkt 2 lit. m ustawy o biegłych rewidentach zwrócić się o udostępnienie przez PANA informacji o firmie audytorskiej w celu realizacji ustawowo określonych zadań tych komitetów.

Ponadto art. 130 ust. 4 ustawy o biegłych rewidentach zobowiązuje badaną JZP do wykazania na wniosek organu nadzoru, że procedura wyboru firmy audytorskiej została przeprowadzona zgodnie z wymogami, o których mowa w ust. 2 i 3 tego artykułu ustawy o biegłych rewidentach. Natomiast zgodnie z art. 192 ust. 1 pkt 3 lit. d) ustawy o biegłych rewidentach, JZP, członek jej zarządu lub innego organu zarządzającego lub rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego, lub komitetu audytu oraz podmioty z nimi powiązane oraz powiązane strony

trzecie, o których mowa w art. 23 ust. 3 akapit drugi lit. c) Rozporządzenia 537/2014, podlegają karze administracyjnej za naruszenie przepisów ustawy o biegłych rewidentach lub Rozporządzenia 537/2014, nakładanej przez organ nadzoru w przypadku, gdy nie przestrzegają przepisów dotyczących procedury wyboru firmy audytorskiej.

Ustawodawca przewidział również sytuację, w której decyzja organu dokonującego wyboru w zakresie wyboru firmy audytorskiej może odbiegać od rekomendacji przedstawionej przez komitet audytu (art. 130 ust. 6 ustawy o biegłych rewidentach). W takim przypadku organ dokonujący wyboru uzasadnia przyczyny niezastosowania się do rekomendacji komitetu audytu oraz przekazuje takie uzasadnienie do wiadomości organu zatwierdzającego sprawozdanie finansowe.

Ustawa o biegłych rewidentach (w art. 130 ust. 7) przewiduje, że w przypadku gdy sprawowanie funkcji komitetu audytu powierzono (zgodnie z art. 128 ust. 4 ustawy o biegłych rewidentach) radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu JZP, organ dokonujący wyboru przesyła do wiadomości organu zatwierdzającego sprawozdanie finansowe uzasadnienie dla dokonanego wyboru firmy audytorskiej.

Jednocześnie art. 130 ust. 8 ustawy o biegłych rewidentach nadaje uprawnienie komitetowi audytu, odrębnemu komitetowi w zakresie żądania udzielenia informacji, wyjaśnień i przekazania dokumentów niezbędnych do wykonywania zadań, o których mowa w art. 130 ust. 1 tej ustawy. Działania te mogą odbywać się bez pośrednictwa rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego. Dodatkowo ustawodawca nadał uprawnienia komitetowi audytu na podstawie art. 130 ust. 9 ustawy o biegłych rewidentach w zakresie możliwości żądania omówienia przez kluczowego biegłego rewidenta z komitetem audytu, zarządem lub innym organem zarządzającym, radą nadzorczą lub innym organem nadzorczym lub kontrolnym działającym w JZP kwestii wynikających z przeprowadzonego badania, które zostały wymienione w sprawozdaniu dodatkowym, o którym mowa w art. 11 Rozporządzenia 537/2014.

Natomiast kluczowy biegły rewident zgodnie z art. 130 ust. 9 ustawy o biegłych rewidentach może żądać omówienia z komitetem audytu, zarządem lub innym organem zarządzającym, radą nadzorczą lub innym organem nadzorczym lub kontrolnym działającym w JZP kluczowych kwestii wynikających z badania, które zostały wymienione w sprawozdaniu dodatkowym, o którym mowa w art. 11 Rozporządzenia 537/2014.

Ponadto ustawodawca określił w art. 130 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach, że w odniesieniu do JZP, będącej małym lub średnim przedsiębiorcą oraz spółką o obniżonej kapitalizacji rynkowej, w rozumieniu art. 25 ustawy o ofercie publicznej¹⁸, rekomendacja komitetu audytu dotycząca wyboru firmy audytorskiej może odbywać się z pominięciem procedury przetargowej (o której mowa w art. 130 ust. 3 pkt 2 ustawy o biegłych rewidentach). Wynika to z zastosowania tzw. zasady proporcjonalności, uwzględniającej w szczególności wielkość badanej JZP.

Należy dodać, że ustawodawca przewidział uproszczony tryb wyboru firmy audytorskiej w sytuacji, gdy bank spółdzielczy, będący członkiem związku rewizyjnego, powierza przeprowadzenie badania ustawowego temu związkowi rewizyjnemu (art. 135 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach). Nie stosuje się wówczas przepisu art. 130 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach, zobowiązującego komitet audytu do przedstawienia rekomendacji organowi

---

¹⁸ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 592).

dokonywającemu wyboru firmy audytorskiej. Warunkiem przeprowadzenia badania ustawowego banku spółdzielczego przez związek rewizyjny jest zachowanie przez biegłych rewidentów przeprowadzających takie badanie oraz osoby mogące wywierać wpływ na to badanie wymogów niezależności. W związku z tym ma zastosowanie art. 134 ust. 2 i 3 ustawy o biegłych rewidentach, tj. po upływie 5 lat wymagana jest rotacja kluczowego biegłego rewidenta, a kluczowy biegły rewident może ponownie przeprowadzać badanie ustawowe po upływie co najmniej 3 lat od zakończenia ostatniego badania ustawowego.

Przepis art. 135 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach nie dotyczy banków zrzeszających oraz banków spółdzielczych będących JZP, spełniającymi kryteria dużej jednostki.

Na stronie internetowej PANA (<https://pana.gov.pl/>) zamieszczone są informacje, które komitet audytu może wykorzystać w procesie wyboru firmy audytorskiej, w tym:

- 1) sprawozdania z kontroli tematycznych PANA (m.in. atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, badania sprawozdań finansowych spółek notowanych na zorganizowanych rynkach akcji prowadzonych poza rynkiem regulowanym w formule alternatywnego obrotu);
- 2) coroczne sprawozdania z monitorowania rynku usług świadczonych przez biegłych rewidentów i firmy audytorskie, które raz na trzy lata zawierają także informacje o działalności komitetów audytu;
- 3) wykaz kar administracyjnych i dyscyplinarnych.

Niezależnie od tego, w ocenie UKNF, w ramach prowadzonej procedury przetargowej oraz przygotowywanej przez komitet audytu rekomendacji dotyczącej wyboru firmy audytorskiej właściwym byłoby, aby komitet audytu zapoznawał się ze sprawozdaniami z przejrzystości, przygotowywanymi na podstawie art. 13 Rozporządzenia 537/2014 i publikowanymi przez firmy audytorskie biorące udział w przetargu, a także do których zostało skierowane zapytanie ofertowe w sprawie wykonania usługi badania sprawozdań finansowych JZP.

2. Działania realizowane przez firmę audytorską/biegłego rewidenta

Firma audytorska lub biegły rewident pisemnie (tj. w sprawozdaniu dodatkowym dla komitetu ds. audytu) informuje komitet audytu o istotnych kwestiach dotyczących czynności rewizji finansowej, w tym w szczególności o znaczących nieprawidłowościach/słabościach systemu kontroli wewnętrznej jednostki w odniesieniu do procesu sprawozdawczości finansowej (art. 11 ust. 2 Rozporządzenia 537/2014).

Ponadto art. 74 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach określa, że firma audytorska oraz kluczowy biegły rewident przed przyjęciem zlecenia lub kontynuowaniem zlecenia są zobowiązani ocenić i odpowiednio udokumentować, czy:

- 1) spełnione zostały wymogi niezależności, o których mowa w art. 69-73 ustawy o biegłych rewidentach;
- 2) istnieją zagrożenia dla ich niezależności oraz zastosowano zabezpieczenia w celu ich zminimalizowania;
- 3) dysponują kompetentnymi pracownikami, czasem i innymi zasobami umożliwiającymi odpowiednie przeprowadzenie badania;
- 4) osoba wyznaczona jako kluczowy biegły rewident posiada uprawnienia do przeprowadzania obowiązkowych badań sprawozdań finansowych uzyskane w państwie Unii Europejskiej, w którym wymagane jest badanie, w tym czy została wpisana do

odpowiednich rejestrów biegłych rewidentów, prowadzonych w państwie Unii Europejskiej wymagającym badania.

W odniesieniu do atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju kluczowy biegły rewident przed przyjęciem zlecenia lub kontynuowaniem zlecenia ocenia i dokumentuje, czy zespół wykonujący zlecenie atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju posiada łącznie odpowiednie kompetencje atestacyjne tj. kompetencje w zakresie umiejętności i technik atestacyjnych oraz kompetencje dotyczące zlecenia – tj. kompetencje w zakresie zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia oraz jego pomiaru lub oceny. Udokumentowanie posiadanych kompetencji może przyjąć formę potwierdzenia odbytych szkoleń, kursów, odpowiednich akredytacji lub innych dokumentów potwierdzających wymagany stan wiedzy i doświadczenia do przeprowadzenia zlecenia.

Kluczowy biegły rewident zapewnia, że charakter, rozłożenie w czasie i zakres kierowania, nadzoru i przeglądu w zakresie atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju zostały zaplanowane i wykonane zgodnie z politykami lub procedurami firmy audytorskiej, standardami zawodowymi i mającymi zastosowanie wymogami prawnymi i regulacyjnymi oraz są odpowiednie do charakteru i okoliczności zlecenia atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju oraz zasobów przydzielonych lub udostępnionych zespołowi wykonującemu zlecenie.

Z uwagi na specyfikę sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju niezbędna może być wiedza specjalistyczna, w szczególności w zakresie środowiska i klimatu, spraw społecznych oraz ładu korporacyjnego. W związku z tym biegły rewident ocenia, czy podczas atestacji skorzystać z pracy eksperta. Przykładami obszarów, które mogą wymagać zaangażowania eksperta, są: zrozumienie środowiskowych aspektów oceny podwójnej istotności, wybrane techniczne kryteria kwalifikacji, ocena poprawności wyliczenia ujawnień (np. emisje, zanieczyszczenia). W przypadku korzystania z pracy eksperta biegły rewident:

- 1) ocenia, czy ekspert posiada niezbędne kompetencje, możliwości i obiektywizm oraz czy spełnia wymogi niezależności; w przypadku zewnętrznego eksperta ocena obiektywizmu obejmuje zapytanie dotyczące interesów i powiązań, które mogą stanowić zagrożenie dla obiektywizmu tego eksperta;
- 2) uzyskuje wystarczające zrozumienie dziedziny wiedzy specjalistycznej eksperta, aby umożliwić określenie rodzaju, zakresu i celów pracy eksperta oraz ocenę adekwatności tej pracy;
- 3) uzgadnia, w odpowiednich przypadkach na piśmie, rodzaj, zakres i cele pracy eksperta, odpowiednie role i obowiązki biegłego rewidenta i eksperta, rodzaj, rozłożenie w czasie i zakres komunikacji oraz potrzeby przestrzegania przez eksperta wymogów zachowania poufności.

Należy wskazać, że firma audytorska i członkowie zespołu wykonującego badanie, atestację sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju przed przystąpieniem do badania, atestacji zgodnie z art. 74 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach są zobowiązani do złożenia JZP oświadczenia o spełnianiu wymogów niezależności, o których mowa w art. 69-73 ustawy o biegłych rewidentach, pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Natomiast zgodnie z art. 6 ust. 1 Rozporządzenia 537/2014 przed przyjęciem lub kontynuacją zlecenia na przeprowadzenie badania ustawowego JZP biegły rewident lub firma audytorska oceniają i dokumentują (poza elementami przewidzianymi w art. 22b dyrektywy 2006/43/WE

i które zostały odpowiednio zawarte w art. 74 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach) następujące elementy:

- 1) czy spełniają wymogi dotyczące wynagrodzenia za badanie (art. 4 Rozporządzenia 537/2014) i stosują się do zakazu świadczenia usług niebędących badaniem sprawozdań finansowych (art. 5 Rozporządzenia 537/2014);
- 2) czy spełnione zostały warunki maksymalnego okresu trwania zlecenia badania (art. 17 Rozporządzenia 537/2014);
- 3) uczciwość członków organu nadzorczego, administrującego i zarządzającego jednostki interesu publicznego.

Co istotne, zabronione usługi niebędące badaniem sprawozdań finansowych nie mogą być świadczone na rzecz:

- 1) badanej jednostki zainteresowania publicznego (JZP);
- 2) jednostki dominującej wobec badanej JZP;
- 3) jednostek kontrolowanych (bezpośrednio lub pośrednio) przez badaną JZP, przy czym jednostki wymienione w pkt 2 i 3 są jednostkami z siedzibą w UE.

Przy wyliczaniu maksymalnego okresu nieprzerwanego świadczenia usług badań ustawowych na rzecz danej JZP, należy uwzględniać nie tylko nieprzerwane okresy świadczenia usług badania ustawowego przez daną firmę audytorską, ale również okresy nieprzerwanego świadczenia usług badania ustawowego przez firmy audytorskie powiązane z taką firmą audytorską (w tym przejęte przez firmę audytorską lub z którymi firma audytorska połączyła się) lub przez jakiegokolwiek członka sieci działającej w państwach Unii Europejskiej, do której należą takie firmy audytorskie.

Dodatkowo zgodnie z art. 6 ust. 2 Rozporządzenia 537/2014 biegły rewident lub firma audytorska:

- 1) przekazują co roku komitetowi audytu pisemne potwierdzenie, że biegły rewident, firma audytorska oraz partnerzy, kadra kierownicza wyższego szczebla i kierownicy, prowadzący badanie ustawowe są niezależni od badanej jednostki;
- 2) omawiają z komitetem ds. audytu zagrożenia dla własnej niezależności oraz zabezpieczenia stosowane w celu ograniczenia tych zagrożeń, wskazane w dokumentacji sporządzonej zgodnie z art. 6 ust. 1 Rozporządzenia 537/2014.

XI. Pozostałe kwestie dotyczące funkcjonowania komitetu audytu, odrębnego komitetu

W ocenie UKNF, w celu zapewnienia prawidłowego działania komitetu audytu, odrębnego komitetu niezbędnym jest:

- 1) sporządzenie regulaminu działalności komitetu audytu, osobnego regulaminu odrębnego komitetu, przy czym:
  - a) regulamin działalności komitetu audytu oraz regulamin odrębnego komitetu powinien być zatwierdzony przez radę nadzorczą bądź walne zgromadzenie, zgodnie z wymogami określonymi w regulacjach wewnętrznych, w tym w szczególności w statucie lub umowie JZP,

- b) regulamin działalności komitetu audytu powinien określać zakres odpowiedzialności komitetu audytu, z uwzględnieniem struktury oraz wymagań dotyczących spełnienia odpowiednich wymogów przez członków, w tym w szczególności spełnienia przez większość członków komitetu audytu wymogów niezależności, posiadania przynajmniej przez jednego członka wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, posiadania przez członków wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa JZP; w odniesieniu do odrębnego komitetu regulamin powinien określać wymagania dotyczące posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa JZP, jak również niezależności członków odrębnego komitetu,
  - c) co najmniej raz w roku regulamin działalności komitetu audytu, regulamin odrębnego komitetu powinien być przeglądany i oceniany pod względem jego adekwatności,
  - d) regulamin działalności komitetu audytu, regulamin odrębnego komitetu powinien określać sposób wprowadzenia nowych członków komitetu audytu/odrębnego komitetu, w tym procedurę właściwego przejęcia obowiązków wynikających z pracy w komitecie audytu, odrębnym komitecie, a w odniesieniu do członków komitetu audytu – stałego podnoszenia wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych. Działania związane z wdrożeniem nowego członka komitetu audytu mogą obejmować m.in.:
    - i. spotkania z kluczowymi osobami w JZP,
    - ii. spotkania dotyczące sprawozdawczości finansowej obejmujące proces raportowania, kluczowe szacunki i osądy w sprawozdaniach finansowych,
    - iii. spotkania dotyczące systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem,
    - iv. spotkania z audytorami wewnętrznymi oraz kluczowym biegłym rewidentem/firmą audytorską,
    - v. przedstawienie kwestii regulacyjnych mających zastosowanie do danego sektora,
    - vi. spotkanie dotyczące harmonogramu raportowania oraz przekazywania informacji w ramach JZP i jej grupy,
  - e) regulamin działalności komitetu audytu, odrębnego komitetu powinien określać sposób weryfikacji, czy członkowie komitetu audytu, odrębnego komitetu spełniają wymogi określone w art. 129 ustawy o biegłych rewidentach, wraz z określeniem organów lub osób odpowiedzialnych w JZP za przeprowadzenia weryfikacji;
- 2) omawianie z radą nadzorczą kwestii poruszanych na posiedzeniach, a także przekazywanie zatwierdzonych protokołów z posiedzeń komitetu audytu, odrębnego komitetu;
  - 3) zapewnienie komitetowi audytu, odrębnemu komitetowi swobody w zakresie korzystania z doradztwa i pomocy ze strony zewnętrznych ekspertów, w tym zapewnienie odpowiednich środków na realizację tego celu;
  - 4) zapewnienie odbywania posiedzeń komitetu audytu, odrębnego komitetu z odpowiednią regularnością oraz każdorazowo, jeżeli istnieje taka konieczność; zapewnienie właściwej organizacji pracy komitetu audytu, odrębnego komitetu powinno wpłynąć na efektywność, przejrzystość i sprawność działania poprzez:

- a) zaplanowanie posiedzeń obejmujące co najmniej okres roczny;
  - b) powiązanie planu działań z harmonogramem raportowania przez jednostkę;
  - c) ustalenie zakresu prac i działań podejmowanych pomiędzy posiedzeniami;
  - d) określanie formy posiedzeń, terminu i formy przekazywanych informacji na posiedzenia;
  - e) przesyłanie agendy posiedzeń, w tym wydzielonego czasu na niezaplanowane zagadnienia;
  - f) opracowywanie protokołów z odbytych posiedzeń; komitet audytu, odrębny komitet może odstąpić od przekazania zarządowi i kierownictwu wyższego szczebla protokołów z posiedzeń, jeżeli przemawiają za tym ważne powody; kwestia powinna być doprecyzowana w regulaminie komitetu audytu;
- 5) możliwość dokonywania przez komitet audytu, odrębny komitet oceny obszarów i procesów podlegających jego nadzorowi nie tylko na podstawie ustnych odpowiedzi kadry zarządzającej JZP, ale przede wszystkim na podstawie analizy dokumentów i innych źródeł informacji umożliwiających uzyskanie rozsądnego zapewnienia, że ustne wyjaśnienia i deklaracje kadry zarządzającej odpowiadają rzeczywistości;
  - 6) sporządzanie przez komitet audytu, odrębny komitet raportu z prac rocznych, uwzględniającego ocenę ryzyka procesów i obszarów będących przedmiotem nadzoru komitetu audytu, odrębnego komitetu oraz podjętych działań i ich efektów; raport powinien być przekazany radzie nadzorczej i może być udostępniany biegłemu rewidentowi;
  - 7) możliwość udostępniania przez komitet audytu walnemu zgromadzeniu, wspólnikom lub właścicielom badanej JZP, dodatkowych sprawozdań o których mowa w art. 131 ustawy o biegłych rewidentach, sporządzanych na potrzeby komitetu audytu;
  - 8) zapewnienie możliwości wymiany informacji i danych pomiędzy komitetem audytu, a – w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju – również odrębnym komitetem, jeśli został utworzony – firmą audytorską i kluczowym biegłym rewidentem poprzez uczestnictwo we wspólnych spotkaniach, które mogą mieć za przedmiot analizę wyników kontroli przeprowadzonych przez KNF, wyników audytu, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, ocenę sytuacji JZP oraz inne kwestie istotne dla jej funkcjonowania;
  - 9) zapewnienie członkom komitetu audytu, odrębnego komitetu odpowiednich zasobów organizacyjno-technicznych umożliwiających wykonywanie ich zadań.

XII. Przykładowe pytania, na które komitet audytu powinien uzyskać odpowiedź od jzp lub firmy audytorskiej

Przedstawiony poniżej katalog pytań, na które komitet audytu, odrębny komitet powinien uzyskać odpowiedź, ma charakter przykładowy.

1. Pytania kierowane do JZP dotyczące funkcjonowania audytu wewnętrznego

1. Czy audyt wewnętrzny funkcjonuje w sposób efektywny i skuteczny? Jakie kryteria jego oceny są stosowane?

2. Czy wielkość i struktura komórki audytu wewnętrznego są adekwatne do wyznaczonych celów, a także czy przedmiotem realizowanych zadań audytowych są obszary generujące istotne ryzyko dla działalności JZP?
3. Czy pracownicy zatrudnieni w komórce audytu wewnętrznego posiadają odpowiednią wiedzę i doświadczenie zawodowe zapewniające prawidłowe wykonanie zadań?
4. Czy JZP zapewniła, że audyt wewnętrzny jest obiektywny i niezależny? Jakie okoliczności zapewniają spełnienie tych przesłanek?
5. Czy pracownicy zatrudnieni w komórce audytu wewnętrznego mają zapewniony program systematycznego rozwoju zawodowego i kształcenia?
6. Czy prace komórki audytu wewnętrznego są odpowiednio zaplanowane, w tym czy kadra zarządzająca JZP nie wpływa na sposób realizacji zadań audytowych lub w niego nie ingeruje? Czy plany audytu są poprzedzone analizą poziomu ryzyka wynikającego z działalności prowadzonej przez JZP?
7. Czy w JZP zostały opracowane szczegółowe procedury i metodyki badania audytowego?
8. Jak wygląda proces sporządzania raportów z przeprowadzonych zadań audytowych? Czy następuje proces przedstawienia wstępnych wyników z przeprowadzanego zadania audytowego? Czy w ostatecznym raporcie są przygotowane rekomendacje wraz z przygotowanym planem ich realizacji?
9. Jakie raporty są sporządzane przez komórkę audytu wewnętrznego i kto jest ich odbiorcą?
10. Czy raporty komórki audytu wewnętrznego są wykonywane terminowo?
11. Czy raporty komórki audytu wewnętrznego są wystarczająco szczegółowe w celu dokonania przez komitet audytu oceny przeprowadzonych audytów i wydanych na ich podstawie rekomendacji?
12. Czy kadra zarządzająca JZP terminowo realizuje rekomendacje wydawane przez audyt wewnętrzny? Jaka jest skala rekomendacji, w przypadku których wydłużany jest termin realizacji wobec terminu pierwotnego? Czy w sytuacji braku ich realizacji, adresaci tych rekomendacji w JZP, przedstawiają uzasadnienie dotyczące braku ich wdrożenia, oraz przedstawiany jest nowy harmonogram wdrożenia?
13. Czy audyt wewnętrzny lub zarząd JZP przekazuje do komitetu audytu, odrębnego komitetu raporty na temat sposobu wdrożenia rekomendacji wydanych przez audyt wewnętrzny?
14. Jakie działania można podjąć w przyszłości, aby komórka audytu wewnętrznego realizowała swoje zadania w sposób bardziej efektywny i skuteczny?
15. W jakim stopniu komórka audytu wewnętrznego korzysta ze wsparcia zewnętrznych ekspertów, w tym, czy istnieją zadania audytowe podlegające outsourcingowi? Jeśli tak, to na podstawie jakich kryteriów wybierana jest firma outsourcingowa i w jaki sposób ograniczane są ryzyka związane z outsourcingiem?
16. Jakie kryteria są uwzględniane w trakcie ustalania długoterminowego planu działań audytu wewnętrznego?

17. Czy realizowane zadania audytowe obejmują procesy i obszary o istotnym znaczeniu dla działalności JZP oraz czy zidentyfikowane w nich ryzyko jest wysokie?
18. Jak audyt wewnętrzny ocenia wdrożony w JZP system kontroli wewnętrznej, system zarządzaniem ryzykiem, w tym zapobiegania nadużyciom oraz czy w JZP została wdrożona funkcję zgodności z prawem (compliance)?
19. Czy komórka audytu wewnętrznego monitoruje efektywność realizacji zaleceń poaudytowych? Czy raport w zakresie efektywności realizacji zaleceń poaudytowych przekazywany jest terminowo komitetowi audytu?
20. Czy pracownicy komórki odpowiedzialnej za audyt wewnętrzny posiadają odpowiednie wykształcenie kierunkowe oraz certyfikaty zawodowe np. CIA, CISA, ACCA?
21. Czy plan pracy komórki audytu wewnętrznego jest oparty o identyfikację i ocenę ryzyka działalności JZP?
22. Czy komórka audytu wewnętrznego skutecznie stosuje standardy audytu wewnętrznego (IIA)?
23. Czy działalność komórki audytu wewnętrznego została poddana samoocenie zgodnie z międzynarodowymi standardami praktyki zawodowej audytu wewnętrznego?
24. Czy działalność komórki audytu wewnętrznego została poddana niezależnej okresowej ocenie zewnętrznej co najmniej raz na 5 lat?

2. Pytania kierowane do osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego

1. Jak osoba kierująca komórką audytu wewnętrznego ocenia współpracę z biegłym rewidentem?
2. Czy biegły rewident współpracował z osobą kierującą komórką audytu wewnętrznego oraz czy korzystał z wyników pracy komórki audytu wewnętrznego w trakcie badania sprawozdania finansowego JZP?
3. Czy osoba kierująca komórką audytu wewnętrznego pozytywnie ocenia wiedzę i umiejętności osób zaangażowanych w proces badania sprawozdania finansowego, osób zaangażowanych w proces atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju?
4. Czy osoba kierująca komórką audytu wewnętrznego posiada informacje, które mogłyby wskazywać na brak niezależności firmy audytorskiej bądź kluczowego biegłego rewidenta, a także osób uczestniczących w przeprowadzaniu badania sprawozdania finansowego JZP oraz atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju?
5. Czy osoba kierująca komórką audytu wewnętrznego, gdyby była uprawniona do podejmowania decyzji o wyborze firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju na podstawie doświadczeń ze współpracy z obecną firmą audytorską, rekomendowałaby ponowny wybór tej samej firmy audytorskiej?
6. Czy w komórce audytu wewnętrznego istnieją wystarczające zasoby, aby plan audytu przyjęty na dany rok został zrealizowany?

7. Czy kadra zarządzająca JZP wdraża rekomendacje wynikające z przeprowadzanych audytów wewnętrznych lub czy wdraża zalecenia biegłego rewidenta w związku z przeprowadzonym badaniem sprawozdania finansowego, przeprowadzonej atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju JZP? Jakie najczęściej w tym zakresie występują trudności?
8. Czy kluczowi pracownicy działu rachunkowości i komórki audytu wewnętrznego, działu zajmującego się kwestiami zrównoważonego rozwoju mają określone obowiązki? W jaki sposób zostało zapewnione, że kluczowe osoby zostały zobowiązane do ich realizacji?

3. Pytania dotyczące istniejącego w JZP systemu kontroli wewnętrznej

1. Czy JZP posiada proces weryfikujący czy wdrożone w JZP procedury wewnętrzne są stosowane i czy są one efektywne i skuteczne?
2. Czy w JZP istnieją kompleksowe zasady postępowania dotyczące stosowanych praktyk, konfliktu interesów i zasad etycznych? Czy są wdrożone w pełni? Czy ich wdrożenie i stosowanie jest monitorowane przez funkcję zgodności z prawem?
3. Czy przyjęte w JZP zasady postępowania dotyczące konfliktu interesów i zasad etycznych są znane wszystkim pracownikom? W jaki sposób jest potwierdzana znajomość tych zasad?
4. Czy pracownicy JZP potwierdzają okresowo, że zapoznali się z zasadami postępowania dotyczącymi konfliktu interesów i zasad etycznych i ich przestrzegają? W jaki sposób są dokumentowane takie potwierdzenia?
5. Czy transakcje z klientami, dostawcami, pracownikami JZP i innymi podmiotami opierają się na tych zasadach? W jaki sposób jest to sprawdzane?
6. Czy kierownictwo podejmuje odpowiednie działania w przypadku naruszenia zasad postępowania dotyczących konfliktu interesów i zasad etycznych? Jakie konkretne działania są podejmowane?
7. Czy JZP działa zapobiegawczo, aby ograniczyć zagrożenie wystąpienia oszustw? Jakie działania są podejmowane?
8. Czy JZP posiada system pozwalający na anonimowe informowanie na temat zaobserwowanych lub podejrzanych oszustw? W jaki sposób jest to dokumentowane? Jakie działania sprawdzające są wdrożone?
9. Czy jest określony minimalny poziom kompetencji, wiedzy i umiejętności dla osób nadzorujących i realizujących kluczowe funkcje w JZP, w tym czy zostały określone także wymogi dotyczące osób odpowiedzialnych za obszar audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem, w tym zapobiegania nadużyciom, przeciwdziałania niezgodności z prawem (compliance), finansów/rachunkowości oraz sprawozdawczości? W jaki sposób te wymogi zostały udokumentowane i wdrożone?
10. Czy stosowane przez JZP zasady rachunkowości służą rzetelnemu odzwierciedleniu sytuacji majątkowej i finansowej JZP oraz osiągniętych przez nią wyników?
11. Czy wartościowe aktywa JZP są chronione przed nieupoważnionym dostępem i wykorzystaniem? Jakie systemy zabezpieczeń są stosowane?

12. Czy pełnomocnictwa udzielane w JZP są delegowane do odpowiednio przypisanych zakresów obowiązków? W jaki sposób jest to sprawdzane?
13. Czy w JZP dyrektorzy wyższego szczebla są zaangażowani w rozwiązywanie kwestii problematycznych oraz wdrażanie usprawnień lub wprowadzanie odpowiednich modyfikacji procesów w celu ograniczenia lub wyeliminowania możliwości powstania ewentualnych problemów? Jeśli tak, to w jaki sposób?
14. Czy w JZP zostały wdrożone regulacje wewnętrzne wyznaczające dla danych osób limity kwotowe w zakresie uprawnień dotyczących możliwości dokonywania wydatków oraz realizacji określonych transakcji? Czy są one spójne z zakresem odpowiedzialności tych osób?
15. Czy w trakcie ostatniego roku zaistniały w JZP istotne zmiany w zakresie sposobu realizacji kontroli wewnętrznej w obszarze rachunkowości oraz sprawozdawczości, w tym np. czy nastąpiła implementacja nowych systemów operacyjnych wykorzystywanych do tych celów lub, czy nastąpiła poprawa dotycząca istotnych słabości kontroli lub znaczących odchyleń czasowych w realizacji zaleceń wydanych przez audyt wewnętrzny?

4. Pytania dotyczące oceny ryzyka

1. Czy JZP określiła strategię postępowania ze zidentyfikowanym ryzykiem i czy zostały podjęte działania zmierzające do ograniczenia tego ryzyka?
2. Czy JZP przeprowadza systematyczną, okresową identyfikację i ocenę obszarów ryzyka? Jeśli tak, to w jaki sposób?
3. Czy w JZP został opracowany plan zastępstw na kluczowych stanowiskach oraz czy przewidziane w tym zakresie działania są faktycznie realizowane w procesie zastępowalności na tych stanowiskach?
4. Czy JZP uwzględnia ryzyko zewnętrzne, np. warunki ekonomiczne? Jeśli tak, to w jaki sposób?
5. Czy JZP uwzględnia ryzyko wewnętrzne, np. zabezpieczenie systemu informatycznego? Jeśli tak, to w jaki sposób?
6. Czy JZP ocenia ryzyko możliwości popełnienia błędów przy sporządzaniu sprawozdania finansowego, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju i podejmuje kroki, aby je ograniczyć? Jeśli tak, to w jaki sposób?
7. Czy JZP uwzględnia ryzyko związane z operacjami zagranicznymi i ich wpływ na proces sprawozdawczości finansowej? Jeśli tak, to w jaki sposób?
8. Czy w JZP jest wdrożona procedura w celu rozpoznania i zarządzania ryzykiem oraz czy ta procedura jest dostosowana do rozmiaru jednostki oraz jej otoczenia zewnętrznego?
9. Czy w JZP istnieje mapa ryzyk i czy plany działania JZP zmierzające do ograniczenia tych ryzyk są analizowane systematycznie? Jeśli tak, to przez kogo?
10. Czy w JZP są przeglądane uwagi na temat zagrożeń opracowane przez osobę odpowiedzialną za zarządzanie ryzykiem?
11. Czy JZP zdefiniowała i wdrożyła proces monitorowania działań i oceny skuteczności tych działań? Jeśli tak, to w jaki sposób?

12. Czy JZP określiła i wdrożyła proces raportowania wyników zarządzania ryzykiem? Jeśli tak, to w jaki sposób?
13. Czy JZP wskazała osoby odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem, w szczególności za następujące obszary:
  - a) zasady funkcjonowania;
  - b) mechanizm zapobiegania i ochrony;
  - c) plany kontynuacji i wznowienia działalności;
  - d) strategię w zakresie zawieranych ubezpieczeń;
  - e) strategię w zakresie likwidacji szkód oraz sporów;
  - f) strategię w zakresie zarządzania i komunikacji kryzysowej?
14. Czy w przypadku, gdy JZP zleca przeprowadzenie wyceny przez eksperta zewnętrznego (np. biegłego rzeczoznawcę, aktuarusza), organ zarządzający wpływa na wybór metody stosowanej do wyceny przez eksperta?

5. Pytania kierowane do biegłego rewidenta

1. Czy w JZP istnieje presja ze strony organu zarządzającego, która może wpływać na obiektywizm i niezależność biegłego rewidenta lub firmy audytorskiej?
2. Czy firma audytorska dysponuje odpowiednią ilością czasu i zasobami niezbędnymi do przeprowadzenia badania, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju?
3. Czy firma audytorska stosuje system kontroli wewnętrznej, gwarantujący odpowiednią jakość badania, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju?
4. Czy JZP dostarczył biegłemu rewidentowi wszystkie dokumenty dotyczące badanych sprawozdań finansowych w wymaganych przez biegłego rewidenta terminach oraz czy biegły rewident miał zastrzeżenia do jakości tych dokumentów?
5. Czy JZP dostarczył biegłemu rewidentowi wszystkie dokumenty dotyczące atestowanych sprawozdań zrównoważonego rozwoju w wymaganych przez biegłego rewidenta terminach oraz czy biegły rewident miał zastrzeżenia do jakości tych dokumentów?
6. Czy JZP odpowiedziała na wszystkie pytania biegłego rewidenta?
7. Czy JZP ograniczała biegłemu rewidentowi zakres przeprowadzanego badania sprawozdania finansowego sporządzonego przez JZP? Jeśli został ograniczony, to z jakiego powodu?
8. Jak kadra zarządzająca JZP podchodzi do zastrzeżeń/modyfikacji w opinii biegłego rewidenta? Czy jest sporządzony plan naprawczy w odpowiedzi na uwagi biegłego rewidenta?
9. Czy komunikacja z osobami sporządzającymi sprawozdania finansowe oraz osobami sporządzającymi sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju, kadram zarządzającą JZP była właściwa i efektywna (w tym czy biegły rewident miał stały kontakt z tymi osobami oraz uzyskiwał terminowo wszystkie informacje niezbędne do realizacji swoich zadań)?

10. Czy w sprawozdaniu finansowym JZP, przedstawionym do badania, zaproponowano istotne korekty? Jeśli tak, to czy nie było przeszkód, aby je wprowadzić?
11. Czy wszystkie uwagi/korekty biegłego rewidenta zostały uwzględnione w sprawozdaniu finansowym JZP podlegającym aktualnie badaniu (w tym czy istnieją istotne uwagi/korekty, które pomimo corocznych rekomendacji biegłego rewidenta nadal nie zostały odpowiednio uwzględnione w sprawozdaniu finansowym bądź nie są podejmowane działania w celu ich skorygowania)?
12. Czy współpraca biegłego rewidenta z osobą prowadzącą księgi rachunkowe JZP była efektywna i merytoryczna?
13. Czy był przygotowany przez biegłego rewidenta list do organu zarządzającego JZP? Na jakie kwestie/obszary zwracał uwagę biegły rewident?
14. Jakie obszary powinny być poprawione w JZP, aby kontrola wewnętrzna lepiej funkcjonowała?
15. Czy wystąpiły naciski ze strony kadry zarządzającej JZP na osoby sporządzające sprawozdanie finansowe oraz ekspertów zewnętrznych przeprowadzających wycenę?
16. Czy biegły rewident uważa, że organ zarządzający JZP jest pod jakąkolwiek presją, mającą na celu zaakceptowanie sprawozdania finansowego, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju pomimo jego nierzetelności? Kto w takim przypadku może wywierać presję na organ zarządzający?
17. Czy nastąpiły zmiany w zakresie badania lub zaplanowanych procedurach, strategii badania wynikające ze zmian oceny ryzyka przez biegłego rewidenta?
18. Czy biegły rewident korzystał z usług zewnętrznych specjalistów lub konsultował się z własnymi ekspertami w istotnych kwestiach?
19. Czy biegły rewident zidentyfikował inne ryzyka i niepewności, o których komitet audytu powinien wiedzieć?
20. Czy zanotowano istotne, nadzwyczajne transakcje? Czy biegły rewident zakwestionował zastosowane podejście księgowo w zakresie tych transakcji?
21. Jakie znaczące braki i istotne słabości w kontroli wewnętrznej JZP w zakresie raportowania finansowego, włączając kontrole automatyczne, zostały zidentyfikowane podczas badania sprawozdania?
22. Jak organ zarządzający JZP zareagował na zidentyfikowane znaczące braki i istotne słabości, w tym czy sprawozdanie z badania, sprawozdanie z atestacji odnosi się do tych kwestii?
23. Jakie obszary w zakresie sporządzania sprawozdania finansowego, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju przez JZP, w ocenie biegłego rewidenta, są wysoko ryzykowne? Jakie działania kontrolne zostały zaplanowane w tych obszarach?
24. Czy biegły rewident sporządził dodatkowe sprawozdanie dla komitetu audytu?

6. Pytania kierowane do dyrektora działu finansów oraz odpowiednio do dyrektora działu zrównoważonego rozwoju JZP

1. Jak dyrektor działu finansów, dyrektor działu zrównoważonego rozwoju ocenia pracę biegłego rewidenta?
2. Czy dyrektor działu finansów, dyrektor działu zrównoważonego rozwoju pozytywnie ocenia wiedzę i umiejętności osób zaangażowanych w proces badania sprawozdania finansowego, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju?
3. Czy dyrektor działu finansów, dyrektor działu zrównoważonego rozwoju pozytywnie ocenia ilość czasu i zasoby niezbędne do przeprowadzenia badania, atestacji przeznaczone przez firmę audytorską oraz przez kluczowego biegłego rewidenta?
4. Czy w sytuacji, w której dyrektor działu finansów, dyrektor działu zrównoważonego rozwoju byłby uprawniony do podejmowania decyzji o dokonaniu wyboru firmy audytorskiej do badania sprawozdania finansowego, atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, to ponownie wybrałby tę samą firmę?
5. Czy istnieją przypuszczenia lub dowody potwierdzające, że w sposób zamierzony nie zostały przekazane biegłemu rewidentowi wymagane lub właściwe informacje?
6. Czy były obszary, w których JZP przyjęła po raz pierwszy lub zmodyfikowała zasady wyceny i ujmowania, gdzie w przypadku zastosowania innego akceptowalnego alternatywnego podejścia księgowego spowodowałoby, że wykazane przez JZP wyniki lub wartości byłyby znacząco inne?
7. Czy zaistniały zmiany w polityce rachunkowości JZP, które miały znaczący wpływ na tegoroczne sprawozdanie finansowe, lub oczekuje się, że będą miały wpływ na sprawozdania sporządzane w kolejnych okresach sprawozdawczych?
8. Czy JZP otrzymała uwagi od KNF na temat sposobu sporządzania sprawozdań finansowych, sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju? W jaki sposób JZP odniosła się do tych uwag?
9. Czy stosowane zasady rachunkowości służą rzetelnemu odzwierciedleniu sytuacji majątkowej i finansowej JZP oraz osiągniętych przez nią wyników?
10. Czy uwagi lub korekty biegłego rewidenta zostały wprowadzone przez organ zarządzający JZP, a jeśli zostały odrzucone, to z jakiego powodu?

7. Pozostałe pytania, na które komitet audytu powinien uzyskać odpowiedź

1. W jaki sposób i na jakiej podstawie JZP ustaliła, że firma audytorska posiada odpowiednią wiedzę i umiejętności do wykonywania swojej pracy?
2. Czy odbywają się regularne spotkania komitetu audytu JZP z dyrektorem działu finansowego, dyrektorem działu zrównoważonego rozwoju, osobą kierującą komórką audytu wewnętrznego i biegłym rewidentem? Czy z tych spotkań są sporządzane protokoły?
3. Czy komitet audytu otrzymuje istotne informacje od kadry zarządzającej JZP w celu przygotowania się do spotkania z odpowiednim wyprzedzeniem?
4. Czy istnieje proces informowania członków komitetu audytu o istotnych kwestiach sprzyjających pełnemu zrozumieniu tych zagadnień?

5. Czy komitet audytu jest informowany o zmianie pracowników JZP na kluczowych stanowiskach, w szczególności w komórce audytu wewnętrznego, dziale księgowości oraz w dziale finansowym, dziale zrównoważonego rozwoju?
6. Czy osoby zajmujące się rachunkowością JZP są specjalistami w tej dziedzinie? W jaki sposób jest to weryfikowane?
7. Czy struktura organizacyjna JZP jest dostosowana do rozmiarów i zakresu działalności jednostki?
8. Czy jest przeprowadzane systematyczne porównanie osiągniętych wyników JZP z założonymi w budżecie i czy wdrożono skuteczny proces monitorowania działań podejmowanych w sytuacji wystąpienia odchyleń? W jaki sposób?
9. Czy komitet audytu, odrębny komitet wraz z pozostałymi członkami rady nadzorczej, przynajmniej raz w roku odbywa spotkanie bez udziału członków zarządu, na które zapraszany jest biegły rewident i audytor wewnętrzny, aby w nieskrępowany sposób przedyskutować kluczowe kwestie związane z oceną pracy zarządu?